

ZIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • MÁJ • KVĚTEN • MAJ • ČÍSLO 5/1978 ROČNÍK 21 CENA 1 ZŁ

PRVNÍHO MÁJE

Na návrh Polska UNESCO rozhodlo, že letošní rok bude rokem mezinárodních oslav připomínajících světu dílo a osobnost Janusze Korczaka, vynikajícího pedagoga, autora knih pro děti, mládež i dobrodružné společenské funkcionáře, lékaře a spoluzačlukatele sirotčinců v Pruszkowě a později ve Varšavě.

V Polsku budou mít oslavy stého výročí narození autora knih „Dzieci ulicy“, „Król Maciuś Pierwszy“, „Bankructwo Małego Dżeka“ a řady dalších, v červenci letošního roku mimořádně slavnostní ráz.

Než šířejí napíšeme o Januszovi Korczaku, který zahynul v srpnu roku 1942 v koncentračním táboře Treblinka, kam doprovázela děti ze svého sirotčince protože je nechtěl opustit, přečtěte si, jak v roce 1920 v dvoutýdeníku „W słońcu“ vysvětloval nejmladším čtenářům význam dělnického svátku:

Svátky jsou různé, jiné svátky mají křestané, jiné svátky mají židé, jiné svátky mají mohamedáni, jiné mají tak zvaní pravoslavní. Muselo se něco vymyslit, aby všichni lidé na celém světě vybrali jeden den a řekli: „Ať je to svátek všech lidí, kteří pracují: ať si odpočinou, ať si vyjdou na procházku nebo na výlet, ať si zapívají a pobaví se.“ Musí to být takový den, aby bylo teplo, aby bylo veselo. A dělníci vybrali den prvního května.

I prvního května může pršet, může být zima; to se výlet nevydaří: ale co se dá dělat? V květnu je vždycky tepléji, je jaro a může se chodit bez kabátu. A je přijemnější dívat se na stromy, protože v zimě neměly listí a nyní jsou už zelené. Dělníci souhlasili se svátkováním prvního května. Ale vždycky se může stát, že někdo řekne: „A já nechci, mně se to nelíbí.“ Když ne — tak ne. Když někdo nechce, netřeba ho prosit. Pracujících je všude nejvíce, tak když chtějí, svátkují prvního května. Celý rok pracovali, tak se mohou jeden den zjara bavit.

Ale ne všichni se jenom baví. Chodi na schůze, na tábory a hovoří o tom, co dělat, aby se lidem lépe žilo, aby nestonali, aby neměli hlad, aby četli hezké knížky. Kdo dovede zajímavě mluvit, vystoupí na vyšší místo, aby ho všichni viděli, a řeční. A pak řeční další a tak čas míjí. Pak vyjdou s prapory do ulic a zpívají. Dělníci si vybrali rudý prapor, protože „je na něm robotníků krev“, a krev je rudá. Dělníci prohlásili: „Chceme mít prapor, tak jak armáda.“ Protože dělnici — to je také armáda, jenomže nikoho nezabíjejí, ale dělají různé stroje, staví domy, dělají auta, dělají letadla, dělají plátno a sukno, šijí obleky a boty. Kolikrát se dělník-švec pichne šidlem, teče krev. Kolikrát se dělník-stolař poraní, teče krev. Kolikrát pokrývač spadne se střechy nebo v továrně někomu stroj utrhne ruku, také teče červená krev. A jak se dříve lid bouřil, vojsko střílelo do dělníků a také tekla krev. Vybrali tedy rudý prapor a zpívají, že je rudý jako krev.

A zpívají, že se hroutí starý pořádek. A starý pořádek není dobrý. Protože lidé se stále zabíjejí a hádají a skoro každý lže, podvádí a nechce žít slušně, když se neboji.

To nic není poslouchat a nepodvádět, když se to nesmí a někdo hlídá. Nový pořádek, o němž zpívají prvního května — to znamená, aby každý sám věděl, co se má dělat a co ne, a aby každý sám sebe hlídal. Nový pořádek by měl být takový, že každý by trochu pracoval, aby nebyli lenoši a darmojeti.

Nový pořádek, to je takový, aby školy byly zajímavé a aby každý, kdo se chce učit, mohl jít do školy.

Nový pořádek — aby moudřejší se nevysmíval, nepřezdíval a nešidil mladšího, který ještě dobře nerozumí.

Nový pořádek — aby kluci nezlobili děvčátká a aby děvčátká neplakala.

Nový pořádek — aby všude bylo čisto a veselo.

A zatím jeden pracuje a jiný sám nic nedělá a druhým překáží. Ten, který nic nedělá, má často víc a veselí žije než ten, kdo pracuje. A to je špatné, protože ten starý pořádek — to je nepořádek. Protože se i stává, že někdo chce pracovat, a nemůže najít práci. Protože mu říkají: „Jsi příliš starý, příliš slabý, jsi nemoocný.“ Spravedlivé to není. Mají snad staří a nemoocní umírat hladky? Co zavinili? Nebo že někdo neumí?

— Proč neumíš?

— Protože mě nenaučili.

— Proč tě nenaučili?

— Protože jsem neměl rodiče.

Nebo:

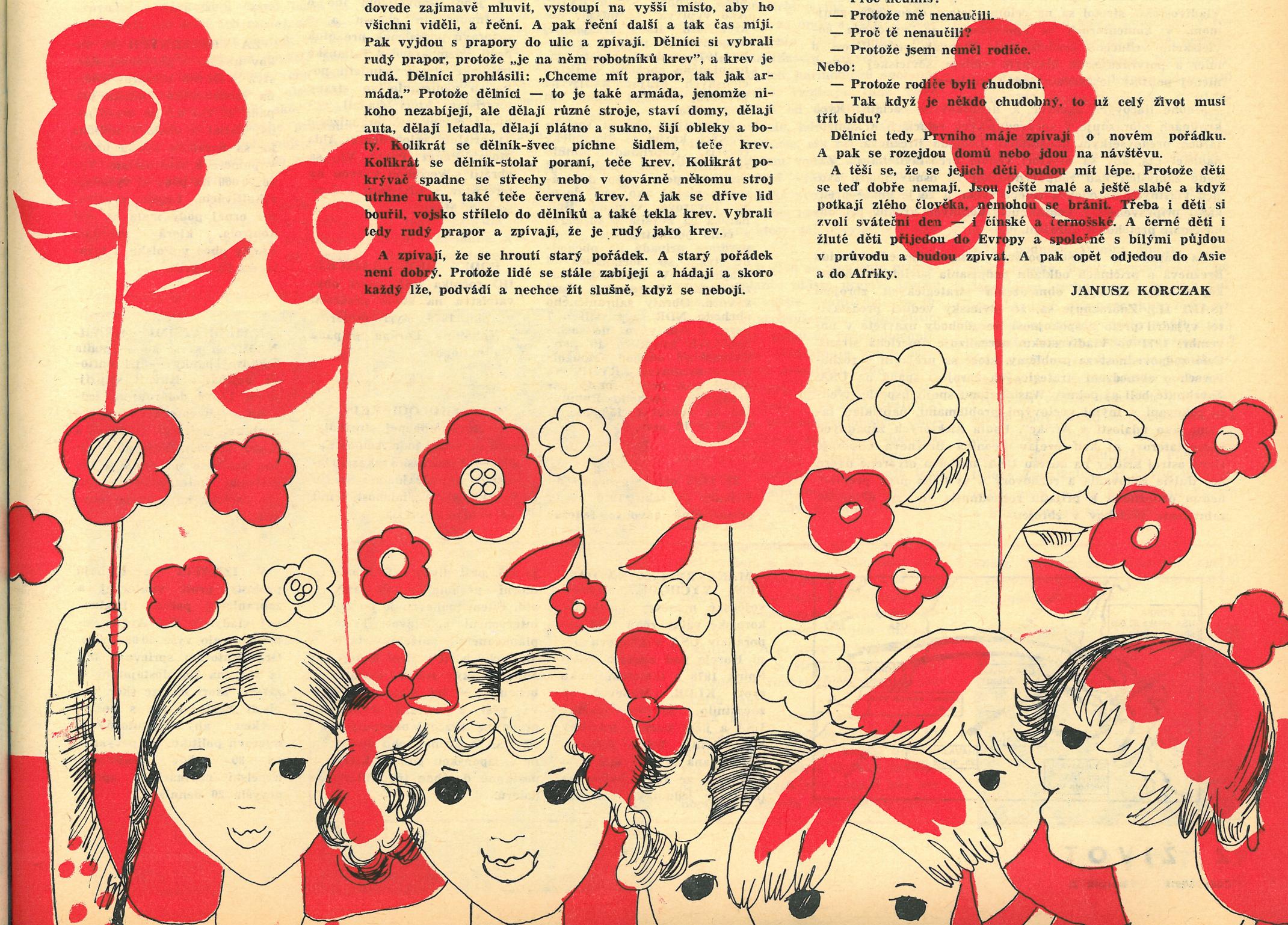
— Protože rodiče byli chudobní.

— Tak když je někdo chudobný, to už celý život musí trít bídu?

Dělníci tedy Prvního máje zpívají o novém pořádku. A pak se rozejdou domů nebo jdou na návštěvu.

A těší se, že se jejich děti budou mít lépe. Protože děti se teď dobře nemají. Jsou ještě malé a ještě slabé a když potkají zlého člověka, nemohou se bránit. Třeba i děti si zvolí sváteční den — i čínské a černošské. A černé děti i žluté děti přijedou do Evropy a společně s bílými půjdou v průvodu a budou zpívat. A pak opět odjedou do Asie a do Afriky.

JANUSZ KORCZAK

VÝZNAMNÁ CESTA LEONIDA BREŽNEVA

Irkutsk, Tumen, Chabarovsk, Vladivostok — to sú iba niektoré etapy tejto dôležitej cesty po sovietskom Čalekom východe, ktorú uskutočnil generálny tajomník ÚV KSSZ a predseda Prezidia Najvyššieho sovietu Leonid Brežnev. Cesta L. Brežneva je významnou politickou a spoločenskou udalosťou. Hlavné temy tejto cesty: rozvoj hospodárskej sily krajiny sovietskej, rast životnej úrovne sovietskej spoločnosti, ako aj leninský mierový program rozvinutý v uznesení XXV. zjazdu KSSZ — tvoria spoločný, logický celek.

Návšteva Leonida Brežneva na východných územiacach Sovietskeho zväzu sa spája s novou historickou etapou ich obhospodárenia: v krajine surovín s nesmiernymi prírodnými bohatstvami sa začína široko a komplexne rozvíjať priemysel, budovať mestá, rozvíjať polnohospodárstvo. Napríklad v Tomsku vznika najväčší na svete chemický kombinát. Intenzívne sa buduje železničnú trať v Západnej Sibíri do Urengaja, ktorá v budúcnosti bude siaháť až za polárny kruh. K najvýznamnejším podujatiám patrí výstavba Bajkalsko-Amurskej magistrály, ktorá otvára nové široké hospodárske horizonty.

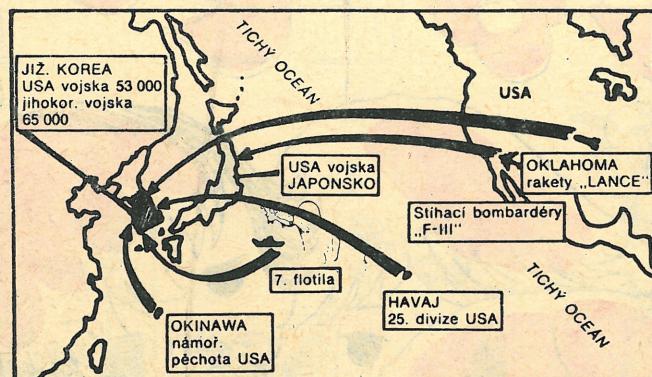
Táto nová etapa rozvoja územi na východ od Uralu svedčí o pružnosti a možnostiach socializmu. Ako povedal L. Brežnev v Komsomolsku, „obhospodárenie krajiny bude prebiehať ešte intenzívnejšie, v súlade s programom rozvoja oblasti Sibíri a Čalekého východu.“

Mnohokrát počas stretnutí sovietskeho vedúceho predstaviteľa s osadenstvami tovární a veľkých stavieb — pranejúci vyjadrovali plnú podporu pre dôslednú mierovú politiku strany a sovietskeho štátu, pre neúnavnú pôsobnosť Leonida Brežneva, za jeho osobný obrovský prínos k dielu uvoľňovania napäťia a mierovej spolupráce národov.

Hlboko symbolickú výrečnosť má fakt, že práve vo Vladivostoku, v meste, v ktorom sa pred skoro štyrmi rokmi počas sovietsko-americkej „špičky“ vypracovalo základné zásady dlhodobej dohody o obmedzení strategických zbrojení — L. Brežnev urobil hlbokú analýzu svetovej politickej situácie a najmä stavu sovietsko-amerických odzbrojovacích rokovanií. Prejav Leonida Brežneva, prednesený vo Vladivostoku, stretol sa na celom svete s obrovským záujmom. V komentároch sa upozorňuje, že výpovede sovietskeho vedúceho predstaviteľa diktovala starostlivosť o mier a potvrzuje, že hlavným cieľom sovietskej zahraničnej politiky je medzinárodné uvoľnenie.

Mnoho tlačových agentúr a denníkov v socialistických krajinách zdôrazňuje v spravodajských reláciach a komentároch predovšetkým konštatáciu Leonida Brežneva, že už nadišiel čas, aby sa niektorí vedúci predstaviteľia na Západe zamysleli nad zodpovednosťou za osudy mieru svojich vlastných národov a celého sveta, a že je nutné preukázať pripravenosť k podniknutiu účinných krokov pre obmedzenie pretekov v zbrojení.

Na Západe sa zvlášť upozorňuje na výpoved Leonida Brežneva o príčinách odkladu podpisania sovietsko-americkej dohody vo veci obmedzenia strategických zbrojení (SALT II.). Zdôrazňuje sa, že sovietsky vedúci predstaviteľ vyadril preto nespokojnosť, že „dohody uzavreté v novembri 1974 vo Vladivostoku, nerealizuje americká strana. Celá zodpovednosť za problémy, ktoré sa prejavili v rozhovoroch o obmedzení strategických zbrojení spadá na USA. Zavrhnuté boli aj pokusy Washingtonu spojiť úspechy týchto rokovanií s inými svetovými problémami, napríklad takými, ako udalosti v Afrike“. Podľa niektorých západných komentátorov, aj keď prejav Leonida Brežneva obsahuje slová ostrej kritiky na adresu USA, necháva otvorené dvere pre ďalšie rokovania a rozhovory a vystríha pred premánením príležitosti k prijatiu rozhodnutia vo veci účinného zabrdenia pretekov v zbrojení.

Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek a predseda Rady ministrov Piotr Jaroszewicz prijali predsedu vlády Švédska Thörbjörna Faelldina, ktorý bol v Poľsku na oficiálnej návštive.

Snímka: CAF

NA PRVOM jarnom zasadnutí Sejm PER schválil zmeny v zložení Rady ministrov. Za ministra kultúry a umenia PER bol vymenovaný Jan Mietkowski, zástupeca predsedu Výboru pre rozhlas a televíziu, predsedu UV Zväzu polských novinárov.

IX. SVĚTOVÝ KONGRES V PRAZE: 16. dubna se v Praze setkalo približne 1000 delegátů na IX. světovém kongresu odborových svazů. Zastupovali zhruba 280 miliónů pracujících. Přípravných prací ke kongresu se aktivně zúčastnila Ústřední rada polských odborů, která je druhou největší odborovou organizací Světové federace odborových svazů.

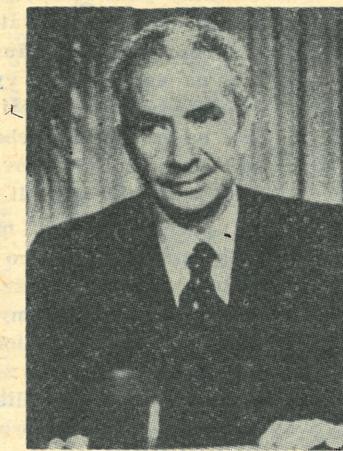
RAST OBRATOV zahraničného obchodu krajín RVHP. Ako vyplýva z údajov Sekretariátu Rady vzájomnej hospodárskej pomoci, v roku 1977 celkové obraty zahraničného obchodu všetkých členských krajín RVHP po prvýkrát dosiahli sumu 160 mil rublov.

Zahraničný obchod socialistických krajín sa dynamicky rozvíja. Napríklad minulý rok rast vývozu Polska činil vyše 11 percent, čiže dvojnásobne viac ako rast dovozu. Tovarová výmena Bulharska sa zvýšila o 13 percent, z čoho podstatná časť — 80 percent — prispadá na obchodné styky so socialistickými krajinami. V Maďarsku zaznamenali 12-percentný rast vývozu. Obraty zahraničného obchodu NDR sa zvýšili o 7 percent, v tom vývoz do socialistických krajín o 10 percent. Zahraničný obchod Mongolska s krajinami RVHP sa zvýšil o 3 percent. Obraty zahraničného obchodu Rumunska sa zvýšili o 15 percent a ČSSR o 12 percent.

28 TON ortute vypustili do Niagary od roku 1970 rôzne priemyselné závody; federa-

tívne orgány zažalovali trávičov.

ÚNOS ALDA MORA (na snímke) predsedu najväčšej politickej strany v Taliansku, vnesol ďalší prvok neistoty do situácie v tejto krajine. Najpozoruhodnejšie na ňom je, že teroristi, označovaní ako príslušníci ultralavicovej organizácie Červené brigády, uskutočnili únos vo chvíli, keď parlament rokoval o dôvere

novej vláde, podporovanej komunistami. Spôsob únosu, pri ktorom bolo zabitych päť policajtov, nasvedčuje tomu, že jeho osnovateľom ide o vystupňovanie chaosu a o prípravu podmienok pre útok proti demokracii. Talianské politické strany odmieli pokus o vydieranie zo strany teroristov, ktorí žiadali vypustiť členov ich organizácie za prísľub oslobodenia Alda Mora. Pápež Pavol VI. sa obrátil s verejnou výzvou na teroristov v súvislosti s únosom A. Mora.

PODEA DEMOGRAFICKEHO ročníka OSN počet obyvatelstva na svete prekročil v roku 1976 štyri miliardy, z čoho na Európu pripadá 476 miliónov.

PO EKOLOGICKEJ katastrofe spôsobenej stroškotánnim tankovej iode Amoco Cadiz — Francúzsko zakázalo lodiam prevážajúcim naftu prekračovať vzdialenosť 7 mil od svojho pobrežia.

MANÉVRY USA NA DÁLLEM VÝCHODE. Největší vojenské manévry od konce korejské války roku 1953 usporádaly USA v prostoru jižnej Koreje pod názvem Team Spirit 1978 s tématom útoku proti KLDR. Manévr se zúčastnilo 100 000 vojáků USA a jižní Koreje, jednotky VII. flotily USA, letectvo. Suponovaná invázna síla byla přivezena ze štátu Oklahoma (raketové jednotky), z Havají (25. pěší divize USA), námořní pěchota z Okinawy atd. Cílem manévrů je udržet intervenční pohotovost i po plánovaném snížení stavu amerických sil v jižní Koreji. Jihokorejský režim dostane během čtyř let pomoc USA ve výši 2 miliard dolarů, převeze výzbroj odsunutých sil USA a kromě toho dostane i japonskou pomoc, která postupně dosáhne tří miliard dolarů.

MESAČNÉ POPLATKY za rozhlas a televíziu nebudú platiť dôchodci, ktorí ukončili 80 rokov života; tak isto vojnoví a vojenskí invalidi bez ohľadu na skupinu invalidity a majetkový stav; invalidi I. kategórie, ktorých príjmy, okrem dôchodku neprekračujú 24 000 zl ročne, ako aj nevidomí I. kategórie invalidity.

NEDODY NA VIDIEKU. Ako vyplýva z analýzy dokumentácií PZU, väčšina nehôd na vidieku má tradičné príčiny: kopnutie koňa, vypadnutie z voza, neopatrnosť pri pílení dreva. Z tých istých analýz vyplýva, že oprava rebríkov by o 60 percent znížila nehody, ku ktorým dochádza počas prác na gazdovstvách.

UKRADLI RAKVU s poszatkami Charlie Chaplina z hrobu na cintoríne v Cosier-sur-Vevey (Švajčiarsko), kde pochovali velkého herca. Predpokladá sa, že páchateľom tohto činu ide o získanie výkupného od rodiny zosnulého.

ZA POSLEDNÝCH 30 rokov ubúdlo z polnohospodárstva 1 300 000 hektárov pôdy; na štatistického Poliaka prípadá už iba 0,5 ha ornej pôdy. Zatiaľ z okolo 1 milióna ha sa dosahuje nižšiu úrodu v pomere k možnostiam. Vyše 70 000 ha pôdy si vyžaduje rekultiváciu. Lepšie využívanie ornej pôdy mala za cieľ kontrola, ktorá zahrnula všetky obce v Poľsku a trvala do 22. apríla.

NAJBOHATŠÍMI KRAJINAMI na svete sú — podľa Svetovej banky — tri naftové šejcháty: Kuvajt s príjmom 15 480 dolárov na jedného obyvateľa, Spojené arabské emiráty (13 990) a Katar (11 400). Najchudobnejšou krajinou na svete je himalajské kniežatstvo Bhutan (70 dolárov na jedného obyvateľa).

V IZRAELI sa dvihajú protesty proti vnútornnej a zahraničnej politike Beginovej vlády. V Tel Avive demonštrovalo vyše 40 000 osôb. Organizátorom sprevodu bola skupina 300 dôstojníkov v zálohe, ktorí mesiac skôr napísali Beginovi list s požiadavkou, aby uskutočnil mierovú politiku. Po prvýkrát od 30 rokov štrajkovali izraelskí novinári. 2 apríla nevyšlo 20 denníkov.

POĽNOHOSPODÁRSTVO VECOU VŠETKÝCH

Tri roky, ktoré nás delia od XV. pléna ÚV PZRS, na ktorom bol vypracovaný komplexný program rozvoja polnohospodárstva a zlepšenia výživy národa, podstatným spôsobom zmenili vzťah k problémom polnohospodárstva a priniesli pozdvihnutie významu rolnického povolania a konkrétnu výsledky v podobe zvýšených dodávok materiálnych prostriedkov, teda strojov, zariadení a chemických prostriedkov pre polnohospodársku produkciu, stavebných materiálov atď. Bol zavedený všeobecný systém združovnej ochrany a dôchodkového zabezpečenia na vidieku. Všeobecne sa stalo pochopenie, že produkcia mäsa, mlieka a chleba je závislá od pracovných výsledkov veľmi mnohých odvetví národného hospodárstva, ako napríklad strojárskeho priemyslu, dopravy, stavebných materiálov či rozvoja obchodu a služieb pre potreby vidieku.

Výsledky rokovania XI. pléna ÚV z marca t.r. svedčia o tom, že rozvoj polnohospodárstva a rast produkcie potravín sa stále nachádza v strede pozornosti našej strany a štátnych orgánov a z pochopitelných príčin vzbudzuje záujem spoločnosti. Ďalším krokom na ceste pokroku v polnohospodárstve bola poslanecká debata na prvom jarnom zasadnutí Sejmu PER.

Vo vládnej informácii, ktorú na zasadnutí Sejmu predložil ministerský predsedajúci Piotr Jaroszewicz, pripomienal, že v pláne na roky 1976—1980 investičné náklady v celom polnohospodárstve stúpajú na 602 mld zł a prevyšujú náklady z predošlého obdobia o vyše 42 percent. Ministerský predsedajúci tiež zdôraznil, že nepriaznivé atmosférické podmienky za posledné štyri roky mali záporný vplyv na polnohospodársku produkciu. V roku 1976, v porovnaní s rokom 1975, poklesol počet osípaných o 2,5 mln kusov a stav

dobytku sa znižil o 400 000 kusov. Napriek úsiliu pre dosiahnutie predošlého stavu, je ešte stále nižší ako v roku 1975. Upozorňujúc na prioritu priznanú polnohospodárstvu, ministerský predsedajúci zdôraznil, že polnohospodárstvo sa musí preukázať väčším a rýchlejším rastom produkcie, ako aj širším rozsahom spoločensko-hospodárskeho pokroku na vidieku. V prijatom uznesení Sejmu poukázal na potrebu dôsledného a náležitého realizovania programu rozvoja polnohospodárstva, rastu polnohospodárskej produkcie a lepšieho hospodárenia potravinami.

V praxi to znamená, že rastúce úlohy polnohospodárstva si popri modernizácii a uspokojovaniu jeho materiálnych potrieb vyžadujú aj využitie každého kúsku pôdy a uplatňovanie tých najefektívnejších foriem v pestovaní a chove, v tom aj na malovýrobných gazdovstvách súkromných rolníkov.

Hotno tuna pripomienút, že v roku 1976 bolo v rukách súkromne hospodáriacich rolníkov 71,1 percent celkového areálu ornej pôdy, 75,9 percent celkového počtu dobytka, 89,9 percent cel-

kového počtu dojnic, 75,2 percent celkového počtu oviec. Zároveň súkromne hospodáriacich rolníkov vyrobili 77,9 percent celkovej produkcie celého polnohospodárstva, pričom ich podiel na globálnej rastlinnej výrobe dosahoval 79,3 percent. A živočíšnej 76,3 percent. Práve preto sa od súkromného polnohospodárstva vyžaduje veľkú precíznosť pôsobenia, moderné formy polnohospodárskej produkcie, využívanie všetkých rezerv a výrobných možností. Súvisí s tým nutnosť rozvíjania kooperácie a špecializácie súkromných rolnických gazdovstiev, ktorá bude slúžiť najlepšiemu využívaniu pôdy a gazdovstiev. Taká je najdôležitejšia úloha pre polnohospodárstvo vyplývajúca z objektívnej skutočnosti dnešného dňa a tej, ktorú musíme pripraviť so zretelom na budúce roky, keďže — ako to konštatoval prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek: „Rozvoj polnohospodárstva a rast produkcie potravín je v životnom záujme všetkých občanov našej krajiny a spoločenskou vlasteneckou povinnosťou je prispievanie k rýchlejšiemu pokroku v tejto oblasti.“

ŽENY V ČESKOSLOVENSKU

Ceskoslovenská socialistická republika zavŕšila už 30 rokov dynamického spoločensko-hospodárskeho a kultúrneho rozvoja. Za toto obdobie došlo k obrovským zmenám v kvalite života pracujúceho ľudu; podstatne sa zmenili aj životné a pracovné podmienky žien a vôbec ich postavenie v česko-slovenskej socialistickej spoločnosti.

Dnes české a slovenské dievčatá skôr dospevajú a skôr sa aj vydávajú — priemerne vo veku 21 rokov. V porovnaní s dávnejšimi časmi majú aj skôr deti, ale majú ich menej, než vlastkedy. Týmto väčšina matiek vo veku 40—45 rokov má už dospelé buď dospevajúce deti. V tomto veku teda prakticky všetky české a slovenské ženy — keď to neurobili skôr — sa opäť zapájajú do výrobného procesu; môžu vtedy lepšie a pokojnejšie pracovať, aby plne využili svoju odbornú prípravu k povolaniu.

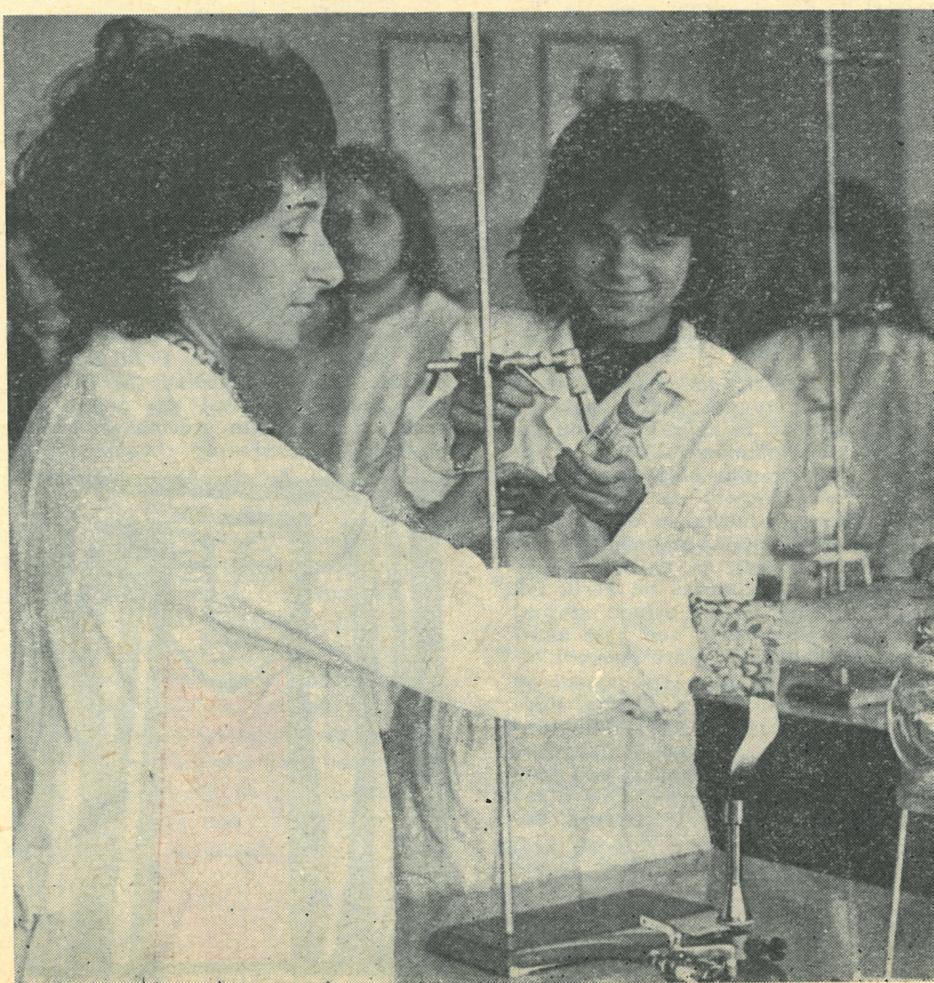
Podiel žien na celkovom počte pracujúcich v ČSSR sa dnes blíži k 50%. Sú však oblasti, v ktorých zamestnanosť žien prekročila 50% už oveľa

skôr. Tak napr. už v roku 1955 mali prevahu v polnohospodárstve, obchode, hromadnej výžive, zdravotníctve a sociálnej starostlivosti, v školstve a kultúre. Za ďalších desať rokov zamestnanosť žien v uvedených oblastiach stúpala (okrem polnohospodárstva, kde klesla pod vplyvom technického pokroku) a zahrnula aj ďalšie oblasti, ako spoje, komunálne služby, súdnicstvo, finančie, poistenie a iné.

Charakteristickou črtou súčasnej doby je rast počtu osôb, ktoré majú vyššie vzdelanie ako základné. Anketové výskumy medzi mladými manželskými párami ukázali, že každá druhá mladucha a každý druhý mladozenec majú vyššie odborné kvalifikácie ako najvyššie kvalifikácie jedného z rodičov. Čím mladšia skupina obyvatelstva, tým vyššie kvalifikácie. Dnes zo sto osôb odchádzajúcich v ČSSR do dôchodku sú 4—6 absolventmi strednej školy a 1—2 absolventmi vysokej školy. Naproti tomu na 100 osôb vo veku 35 rokov prípadá 6—8 s vysokoškolským vzdelaním a 25—30 so stredoškolským vzdelaním.

Zeny nechybujú v žiadnej práci, ani v laboratóriu.

Foto: ČSTK

Tento rast kvalifikácií sa vzťahuje predovšetkým na ženy. Ich podiel na získavaní vysokoškolského vzdelania sa vyrovňáva s mužmi, zato absolventiek stredných škôl je už značne viac ako absolventov. Všeobecne sčítanie ľudu z roku 1970 po prvý raz v dejinách ČSSR ukázalo prevahu žien nad mužmi v skupine osob so stredoskolským vzdelaním.

Coraz častejšie sú prípady, že v manželstve má žena vyššie kvalifikácie a vyššie vzdelanie ako manžel. Potvrdzujú to údaje o mladomanželoch, ktorí uzavreli sňatie v roku 1976. V každom štvrtom manželstve mal muž nižšie kvalifikácie a iba každá ôsma žena sa vydala za muža s vyššími kvalifikáciami. Tento fakt nemusí mať vplyv na stabilizáciu takýchto manželstiev buď ich harmonické spolužívanie, keďže vznikajú tunaj nové vzťahy, odlišné od tradičných vzorov staršej generácie, kde muž mal nielen vyššie kvalifikácie, ale bol zároveň jediným živitelom rodiny. Dnes žena s podobnými buď vyššími kvalifikáciami, ktorá vďaka svojej pracovnej aktivity je finančne nezávislá, nebude žiť vo zväzku, ktorý jej nevyhovuje, buď ju ponížuje.

V príjmoch žien sa zlepšenie prípravy k povolaniu akíste prejavi trochu neskôr. Ich vyššie kvalifikácie sa totiž týkajú predovšetkým humanistickej smerov, zatiaľ čo vedeckotechnická revolúcia zvýhodňuje zamestnanie v technických oblastiach, kde žien je ešte stále menej, hoci aj tunaj ich podiel stúpa. Ženy s vyššími kvalifikáciami majú prevahu v nižších vekových kategóriach: ide teda o dievčatá, ktoré sa vydávajú a majú malé deti. Celú svoju energiu a čas venujú teda rodine a nemajú možnosť a neraz ani záujem o to, aby obsadzovali zodpovedné funkcie.

V budúcnosti však aj týmto ženám deti vyrastú a tak sa budú môcť plne venovať svojmu povolaniu. Keď rozvinú svoje doterajšie kvalifikácie stanú sa rovnoprávnymi partnermi mužov aj v uplatnení svojich možností a záujmov. A to prispeje k podstatnejším zmenám v štruktúre pracovníkov vo vedúcich funkciách, kde zatiaľ prevažujú muži.

Tak teda československé ženy vyhádzajú zo svojich domácností do širšieho sveta, v ktorom kedysi dominovali výlučne muži, a aktívne sa zapájajú do všetkých jeho oblastí ako rovnoprávni členovia socialistickej spoločnosti.

POHÁDKOVÝ KRAJ

Burjatská autonomná sovětská socialistická republika leží v jihovýchodnej časti SSSR na ploche 350 tisíc čtverečních kilometrov. Na jejím území je i podstatná časť největšího sladkovodného jezera na světě — Bajkalu. Velký ruský spisovatel A. P. Čechov kdysi napsal: „V Zabajkalsku jsem našel vše, Kavkaz i údolí Psia, i Zvenigorodský újezd, i Don. Ve dne uháníš Kavkazem, v noci Donskou stepí, ráno procitneš z dřímoty a hleďme — už je tu Poltavská gubernie.“

Burjatský lid získal autonomii v roce 1923. Do té doby žil v bídě, bezpráví a kulturní zaostalosti. Nejvzácnější přírodní nerosty ležely ladem. Od roku 1923 prošlo Burjatsko v historicky krátké době prakticky od středověkých podmínek k vyspělé civilizaci. Svědčí o tom i růst průmyslové výroby. Například proti roku 1940 se zvýšila 120krát. V kraji vystoupily desítky strojírenských, energetických, důlních, papírenských a potravinářských podniků. Dnešní Burjatsko má čtyři vysoké školy: zemědělskou, pedagogickou, technickou a institut kultury. A jaké má perspektivy? Do roku 1980 se objem výroby zvýší o 43,5 procenta, výroba elektřiny vzroste 4,7 krát. Zvýší se i výroba strojírenského, lehkého a potravinářského průmyslu. Pro další využití bohatých přírodních zdrojů bude sloužit Bajkalsko-amurská magistrála, jedna z nejvýkolepějších staveb desiatého pětiletka. Pohádkové ledové Zabajkalsko už dávno není ospalou zemí, o niž kdysi psali Puškin a jiní význační spisovatelé.

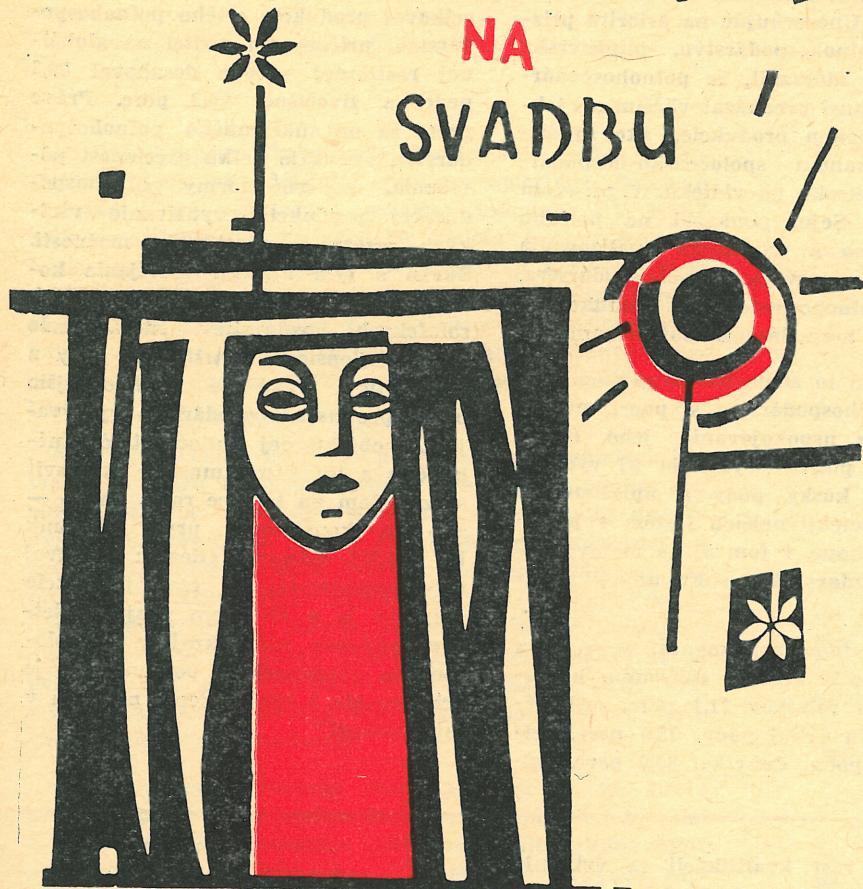
Závod Těplopribor v Ulan-Ude vyrábí elektrotechnické přístroje, které putují do mnoha zemí světa.

PRÍPRAVY

NA

SVADBU

Bola zasa sobota. Žatviari vrátili sa z Uhier, aby aspoň nedelu strávili doma. Vrátil sa s nimi i Jano Javorovie. Minulú nedelu večer, keď bol prišiel domov, hned pribral sa získat otca na svoju stranu, aby mal v nôm mocného spojenca proti matke, ktorá v tejto veci mala najzávažnejšie slovo. Spociatku krútil i otec hlavou a odkažoval ho na matku; keď však syn velmi dôrazne hájil svoju vec, presvedčil sa, že je to nie žart a pokúsil sa nakloniť i matku, aby napokon prívolila k tej klobučníckej dcere, keďže Janovi už celý svet len na tej jednej záleži. Matka však nechcela ani počuť o tom, vyčítala kapitolu i mužovi i synovi, a na tom sa rozlošo. Jano ešte v tú noc odšiel so spoločnosťou na Uhry do žatvy. Matka bola tomu rada; myslela, že skôr zabudne na Marku, keď ju dlho nevidí, a že oma tiež skôr dá sa nahovoriť inému.

Tak teda Jano celý týždeň bol preč a len teraz v sobotu pred večerom vrátil sa domov. Akýsi nepokojojný a mláčanlivý chodil hore-dolu. I nevesta darmo marila svoje vtípy, na neho namierené, nepočúval a neodpovedal na ne. Kedykolvek vyšiel von, kradmo pozeral dolu dedinu za potok, kde v rade iných stál malý, ale úhladný domec, ktorého oblokové ramce, na tmavo farbené, pekne lisili sa od bielej steny. Do dveri domových nemohol vidieť, lebo pred nimi rozpriesť sa bujný jahodový strom, na ktorého lesklé, čierne, práve dozrievajúce ovocie vsetkým okolitým detom sliny tečú. Ju, ktorú vlastne vyzeral, videl raz odvtedy, viac sa neuškáza. Hned po návrate, keď stál pred domom, videl ju, ako vo dvore ukladala, vymetalá a riadila. Potom jahôd žiadostivé deti, ktoré kúkali cez vrátne škáry, vpustila do dvora, najväčšiu z chlapcov dovolila vystúpiť na jahodu a potriať ju. Jano v tú chvíľu závidel deťom z celého srdca. Tie ona sama pustila do dvora a jemu zakázala k nim prísť. Rozpamätal sa, že už ako malý chlapec, keď od klobučníkovie jahody prišiel domov so zaistenými rukami, ústami, a čo najosudnejšia vec, so začiernenou košielkou, nejeden raz dostal od matky „buchnáť“ do chrba. Teraz by taký maternský buchnát vďačne bol pretrpel, keby tým už všetko bolo odbavené, premožené.

Medzitým si deti jahody už vyzbievali. Marka vyprevadila ich z dvora a poberala sa tiež niekom. Došla po lavicu, ponad potok vedúcu, vtedy pozrela hore do dediny. Tu zrazu zastala — zvrátila sa a vrátila sa náhle domov. Odvtedy nevidel ju vysúť z domu. Vedel, že vrátila sa preto, že jeho zazrela. A to ho podráždielo.

Ked na mraku zišli sa všetci do chýze na večeru, nevesta, zlomyselným úsmievom povrúca na Jana, zvestovala novinu, akú vraj počula: že sa totiž Mara klobučníkovie vydáva za kušniera Števku. Janom to trhlo, ale neviedol ani slova. Uspokojoval sám seba, neveril tej zvesti, lebo znal Marku. Jednako ho to však bodalo a

pudilo, aby nadobudol si istoty. Po večeri vytiahol sa zas von. Bolo sa dobre zmrklo medzitým. Matka pozorovala, ako sa syn nepokojovalne potuluje po dvore, tušila, že Marku bude chcieť vyhľadať a nevedela, ako to zamedzit.

Ked sa denný ruch celkom utíšil v dedine, zbadala, ako sa Jano vskutku poberá dolu cestou. Nepokojilo ju to. Klobučníckina dcéra osvedčila sa sice, že ho viač do domu neprispustí, Javorka však rada by sa bola presvedčila, či si zadrží slovo. Večer bol jasný, teda dosť vidný. Poobzerala sa, nevidela nikoho. Len tu i tu lenivo zabrechali psi, na znak, že budejú na svojej stráži, co je veru nie zbytočné, lebo žatviari berú si právo i to pojat so sebou, čo im nepatrí.

Javorka pustila sa za synom. Ked sa zastavila v blízkosti klobučníckeho domca, videla, že Jano zašiel na podstenu do dvora a oblokom nazerá do izby, odkiaľ sa svietilo. Nazrela i ona do krajiného obloka od ulice, a videla klobučníčku sedieť v kúte na lavici so zloženými rukami. Marka stála pod lampou, nahnutá ponad stôl, a čítala hlasno sobotnú modlitbu z veľkého starého Tranoscia. Javorka vošla tiež do dvora a stala sa do tóne brány, aby ju nik nezbadal, a ona aby mohla pozorovať. Počula dverami buchnúť vo dvoje a videla, ako sa Jano pobral ďalej k malému obločíku od komory, v ktorom teraz kmitlo sa slabé svetlo. Napnutosť fahala Javorku bližšie. Odvážila sa až pod jahodu. Jano nahol sa k otvorenému obločíku. Darmo jeho mat naťahovala hrdlo, aby tiež mohla dnu vidieť. On však zato videl, ako Marka, v jednej ruke držiac svetlo, druhou zodvihla vrchná šatnej truhly a siahlia medzi šaty. Vrchnák bol znútra oblenený obrázkami rôzneho druha, ktoré si ona ešte za školských čias nazbierala a tu v takúto primitívnu obrazáreň zostavila. Tam v jednom rohu strojí sa lahlá, ružovo odetá tanečnica práve na skok; a tam v druhom stojí smrť so svojimi odznakmi. Tu deti hrajú sa so psom a tam zbojník zabíja svoju obeť. Vprostred celej zbierky však je najväčší obraz; ten upútal pozornosť Markinu i teraz. Tam klačí mládenec v zúfalom bôli pri rakvi a mŕtvej svojej milenky. Tej je dobre myslala Marka, tá ušla už všetkému prenasledovaniu. On má sice žial za ňou, avšak pominie i to dosť chytrou; potom si vezme inú, a bude zasa spokojný.

Od obločíka zaznelo pritímeným hlasom: — Marka!

Svetlo v komore zhaslo v tej chvíli, a nastala tichosť.

Jano volal znova, ale odpovedi nedostal.

— Darmo sa utájuješ, dobre som ta videl, — hovoril dnu obločíkom.

— Načo si tu? Ved vieš, že nesmieš k nám prísť, — ozval sa z komôrky hlas s výčitkou.

— Do domu nejdem, neboj sa; len som ti prišiel povedať, že mňa tým neopodusíš, keď sa budeš ukryvať pred mnou ako dnes, keď vrátila si sa

od lavice preto, že si mňa zazrela. Či ma už ani len vidieť nechces?

— Neträgt ma, Jano; vieš, ako je, že je medzi nami už všetkému koniec. Darmo sme sa úfali, že tvoji prívolia ku mnene; ty si predsa len musíš vziať inú. Keď si však vezmeš inú, nesmieš myslieť na mňa; a tak je lepšie, keď sa schováš, žeby si ma ani nevidel.

Darmo namáhala sa dodať pevnosti svojmu hlasu, zradné trasenie nedalo sa utlmit v nôm.

Jano opieral sa bokom o stenu, a keď hovoril, klonil sa k obloku.

— Keď ma chceš ženiť, musia mi vziať, ktorú ja chcem. Proti mojej vôle ma neoženia! Ja ťa môžem nevidieť do roka, jednako na teba budem myslieť; — môžem ťa nevidieť za sedem rokov, jednako si druhej nevezmem. A ty im darmo pomáhaš. Načo trápiš ešte väčšiu seba i mňa?

— Ja im nepomáham; ale keď ma už raz nijakým činom nechcú, nemôžem sa proti ich vôle domáhať, a čo sa mi hned srdce pukne. Keď sa rodí dieťa a dieťa na rodiča hnevá, sam pán boh má žial; a keby som ja mala byť roztržkou medzi tebou a tvojimi rodičmi, nazdala by som sa, že som prekliata.

— A by to neboli tvoj hriech — skorej ich. Ja viem, že dieťa má byť poslušné rodičovi v dobrom, ale toto by nebolo dobré; lebo keby som ja teba, čo ťa lúbim, bez príčiny nechal, a vzal by som si inú, čo jej nelúbim, bol by som nestatočný človek a od všetkého dobrého by mi chút odpadla.

— Jano, tak nevrav, v tom by si mal veľký hriech! — zvolala predeseň, pristúpiac bližšie k obločíku.

— Statočnosť pri všetkom máme zachovať!

— Ved ju ani ja nechcem porušiť, a just zato sa ani proti svojej vôle oženíť nedám! — odtušil on dôrazne.

— Nežiadam, žeby si ty nasiliu ťla za mňa; i to ti prisľubím, že sa ti ani neprihovorím, kde fa stretnem, keď sa už tej mojej materi tak bojíš: len už aspoň neutekaj predo mnou, ako pred zbojníkom, a len to jedine mi slúb, že ma budeš čakať, čo za kolko, že sa za druhého nevydáš, čo by čo robili s tebou. Ja viem i takto, že sa nevydáš, ale mi to jednako ešte i sama dosvedčí, aby ma reči ľudí netrápili.

Hovoril snažne, prenikavo. Marku nadchdila slabosť. Tak vďačne, z radosťi dala by mu ten slab, ale odrazu sprítomnila si svoj rozhovor s jeho matkou na konopnici a stíplu. Za hriech pokladala takto sa uzhovoríť proti jej vôle. Všeljaké predstavy ju trápili. Nemohla slova povedať.

S Javorkou medzitým dial sa prevrat, na aký u seba nebola by verila nikdy. S nesmiernou napnutosťou sledovala rozhovor tých dvoch a triasla sa pohnutím. Ona mala zmysel pre všetko silne a dobré, a tak Markina mravná, pevná mysel musela nájsť u nej ocenenia. V duchu musela prisvedčiť Janovým slovom, že totiž čo Marka povie, to viac stojí, než čo iná urobí. Ona je preň súča, jeho hodná. I čo by sa z rozhovoru, práve počutého nebola presvedčila, že je synova stálosť nezvratná, nebola by mu jej chceťa viac brániť. Už nedávno v konopnici urobila Marka mocný dojem na ňu, lenže si ho dosiaľ vyznať nechcela. Teraz však bola premožená, nemohla inak.

Stála už blízko syna, nedabajúc ani či ju niekto vidí alebo nie, keď Marka napokon prehovorila:

— Jano — Jano, keď to vieš o mne, prečo žiadaš ešte i sľuby? Ja so bojím, že je to brieč, keď takto za chrbtom tvojich rodičov kujeme proti ich vôle!

— Ale ved ti vravim, keď ťa spoznáj, sami ti radi budú. Otec krem ho už pristali, a...

— A matka tiež pristáva! — ozval sa spoza jeho chrbta hlas tej, na ktorú s takou obavou myslala.

Marka vykríkla, Jano zvrtol sa a stál chvíľu v udivení. Potom pokročil k nej a chopiac ju za ruku, pýtal sa: Co to vravíte mamka moja?

— Že ti nebránim viac túto Marku si vziať. — Ukázala na obločík, za ktorým Marka kľačala so zastaveným dychom. — Vďačne prijmeme ju v ktorúkolvek hodinu za nevestu. A že to naozaj myslím, môžeš mi veriť, tak ako že tu pod božím nebom stojím! — dotušila slávnosť, keď ešte akúsi nedôveru zbadala v tvári synovej.

— Mamka moja dobrá! — zvolal on radostne a zovrel ju do náručia. Povídanie a láska javili sa v jeho hľase. Potom viedol ju dnu. Ved nechrel už proti prísnemu zákazu, keď tento prah prekročil, lebo ved išiel s rodičovským dovolením. V pitvore čakala ich Marka.

— Vidiš, aká sú dobrá, keď ťa už

trochu poznajú, a ty si sa ich ako bála! — hovoril jej Jano.

— Dobrá, — opakovala Marka, chytala Javorkinu ruku a skrúšene pritisla svoje rty na ňu. Javorka pocítila dve slzy na ruke, a jej samej tiekli tiež po lícach, keď vkočila do osvetlenej izby, kde klobučníčka hlasou vrahovu vyrušená zo svojich driemot, udívane ich vitala. Nikdy ešte neprebrala sa na radostnejšie prekvapenie.

Tohto večera dlho nadarmo čakali gázdinu Javorovie doma. A ani len nevedeli, kde sa podela i s Janom. Nevesta vyberala sa už hľadať ju po známych a rodine, keď napokon došla i so synom. Tváre oboch boli vyjasnené ako nikdy, že to každému do očí padlo.

— Jano, ved si ty mamu vari už obrátiť! — zvolal otec.

— Sama sa obrátili, apko môj, a tak je najlepšie.

— Ona mi už nedávno zavrtila v hlave, keď som sa zhovárala s ňou v konopnici, — hovorila Javorka, akoby sa vyhovárala.

— No, na moj pravdu, ste vy už všetci preč; tá vám počarila! — zvolala nevesta, otvárajúc velké oči.

— Len trochu počkaj, i tebe počarí! — odvetil Jano. I jej dostalo sa dnes od neho vľudného úsmevu.

V druhý deň ráno — bola nedela — ešte prvý raz nezvonili do kostola, keď už Jano Javorovie pekne pristrený kráčal dolu ulicou. Vysoko držal hlavu a volne obzeral sa okolo seba, akoby vyzýval ľudí, aby sa dívali, kam on inde. Tak ľahko a blaho mu okolo srdca, keď už právom mohol ista, kde ho ono fahalo. Od samej lavice upíeral rozjařený pohľad na tma vovrúbené okná bieleho domca. Keď dochodil ku dveriam, išla povedla Zuzka Zeleňovie, nesúca vodu v drevenkach. Udivene pozrela na neho. Ona usmiala.

— A čo ty tu hľadáš, Jano?

— Idem si pre pero za klobúk! — vetyl veselo.

— A keby ja taká bola, keby som teraz ťla ťa tvojej mame povedať, kde si ty pre pero chodíš?

— Utekaj len chytrou, a čo počuješ, to vysporávaj celej dedine! Viem, že začuduje sa celá.

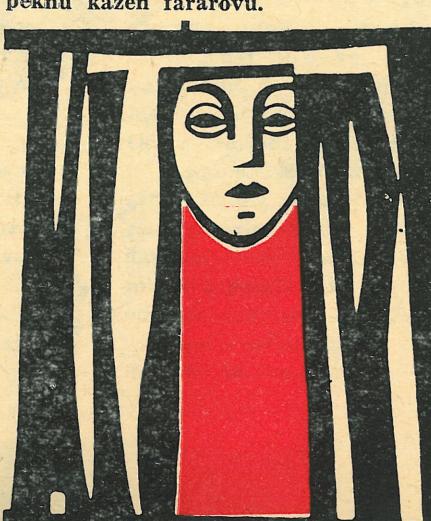
Vítazoslavne pozrel na ňu, potom vošiel do dvora; zosnal okrúhly klobúk a prezeral ho dookola. Hľadal miestečko pre nádejne vzácne pero.

Dnes bol Jano najprvší zo svojich druhov v kostole na chóre. I jeho matka sedela už v obvyklej lavici. Jej tvár nadobýčajne svätočne vyzerala z veľkej bielej perkálovej šatky, ktorá vo väznych záhyboch vinula sa jej okolo hlavy a plieč.

O chvíli i klobučníčka s dcérou vkočili dnu. Markine tmavé oči pozerali jasno, na tvári dlela jej tichá spokojnosť. Dievčatá pred oltárom, medzi ktorými stála, obzerali sa nu ňu, zdala sa im akousi neobýčajnou. Zuzka Zeleňovie usmiala sa proti nej na znak porozumenia. Ostatne nevypátrali nič, lebo ona so sklopeným zrakom stála tam, a v duchu skrúšenú modlitbu vysielala k bohu, ovládal ju cit povdáčnej oddanosti k nemu. Keď potom odhodlala sa pozdvihnuť oči k chóru, stretli sa jej tam s tým belasým, jej na svete najmilším, oboje v zásvitne blaha, v tú chvíli pociteneho.

I druhý mladý párs, ktorý si rozumel, sedel dolu: on v remeselníckej, ona vo farsko-školskej stolici. On tu i tu usmievavým okom hodil po nej a predstavoval si, ako pekne to bude, keď i ona pri ňom, v remeselníckej stolici bude sedávať. Pekná letná fialka, ktorú mal prípnutú o výložok kabáta, veľmi podobala sa tej, ktorú ona mala v kyticke zviazanú pred sebou.

V ženičkách, čo spozorovali to bystrým okom, vzniklo tuhé podozrenie, že obidve pochodia z jedného koreňa — z toho, ktorý stojí v školskej, im dobre známej záhradke. I Javorka to zbadala; ale neprichodilo jej hneváta sa na neho, že konal nie podľa jej náradí. S pokojným srdcom počúvala peknú kázeň farárova.

mikropovídky

Lék proti hypokinéze

„Kolikrát musíš odpočívat, než vyjdeš do druhého patra?“ zeptala se mě žena při večeři.

„Na každém šestém schodě — celkem tedy sedmkrát. A navíc na sedátku v prvním patře.“

„Celkem tedy osmkrát? To je ale hrozné!“ žasla žena. „Víš čím to je?“

„Jak bych nevěděl! Prostě tím, že v našem stylovém domě není výtah.“

„Omyl, mužičku! Máš málo pohybu a tak trpíš hypokinézou. Díváš se nechápavě? To je jedna z nejnebezpečnějších civilizačních chorob projevující se sníženou schopností pohybu. Nechceš-li předčasně zchátrat, musíš chodit do práce a z práce pěšky.“

Druhý den jsem si tedy přivstal a šel jsem pěšky. Do zaměstnání jsem dorazil v poledne a nejdříve jsem si musel hodinku oddechnout, než jsem byl schopen se naobědat a začít něco dělat. Domu jsem se dostal před druhou hodinou po půlnoci, a to jsem se doplazil jen do prvního patra, kde jsem přenocoval na sedátku.

„Ne, to nikam nevede!“ prohlásila za týden moje žena, kterou přestalo bavit denně mi nosit snídaní do prvního patra. „Chodíš moc pomalu a proto neděláš pokroky. Budeš muset běhat!“

Tak jsem běhal poklusem do práce a poklusem z práce. A sedátko z prvního patra jsem si přestěhoval do přízemí.

„Pořád tloustneš,“ řekla mi žena, když jsem ji tam jednou padl do rukou. „Zkus běhat s činkami.“

Začal jsem tedy běhat s desetikilovou činkou v každé ruce, ale do schodů mi to pořád nešlo.

„Jsi beznadějný případ!“ mávla nad mnou moje nejdražší pohrdlivě rukou. „Dělej si co chceš — stární, tloustní a kup si třeba i automobil, abys vůbec nemusel chodit, ale jestli si podložíš zdraví, tak mi doma nefňukej!“

To je nápad! Ať mě ta zákeřná hypokinéza nakonec třeba zahubí, ale předtím si ve voze aspoň trochu odpočnu. A tak jsem si vůz opravdu koupil. A dokonce jsem v něm i spal, protože garáže nejsou a já jsem se bál nechat vůz bez dozoru na ulici. Ale stejně mi jednou někdo odmontoval kolo! A než jsem sehnal náhradní, tak mi na voze chyběla pozicní světla. I ta jsem nakonec sehnal, ale sotva jsem je namontoval a chtěl jsem vůz projet, zjistil jsem závadu na kardanové hřídeli. Vlezl jsem pod vůz — a v tom okamžiku se to stalo!

„Co to vidím?“ zahlaholil nadmnou hlas mé ženy. „Blahopřej ti, miláčku! Tomu říkám zdravý pohyb!“

A od té doby mám pokoj. Manželka už mě nehubuje a neptá se, kolikrát odpočívám, než vyjdu do druhého patra, protože je přesvědčena, že nejlepším lékem proti hypokinéze je — automobile.

Hrozná vstupenka

Vstupenku do cirkusu jsem nakonec přece jen sehnal a v povznesené náladě jsem se ubíral na večerní představení.

„Promiňte soudruhu,“ oslovil mě před cirkusem vytáhlý člověk v bílém pláště. „Můžete mi ukázat svou vstupenkou? Které sedadlo máte?“

„Sedmé v šestnácté řadě...“

„Myslel jsem si to. Musím vás upozornit, že nebudu v ordinaci, protože odcházím ošetřit zraněného krotitele. V případě potřeby se tedy vypravte do polikliniky za rohem.“

„Já asi nejsem ten, za koho mě pokládáte,“ řekl jsem stísněně.

„Proč ne? Sám jste mi ukázal vstupenku. To vaše místo je tak trochu nešťastné. Jednou přeskočil cvičený lev ocelovou ohradu a dopadl právě na to vaše sedadlo. Dopadlo to celkem dobře, protože dotyčný návštěvník utrpěl jen nervový šok a po půlročním léčení dokonce i přestal koktat. Rikali jsme si, že to byla náhoda, ale zanedlouho náš žonglér z roztržitosti hodil bumerang opačným koncem a ten dopadl opět na dotyčné sedadlo. A potom tam sletěl jeden z našich akrobatů. A minule...“

„Promiňte,“ říkám doktorovi, „ale kde bych mohl tu vstupenku vrátit?“

„Ale neztrácejte hlavu, tentokrát se nemusí nic stát a já se navíc co nevídeš vrátím do ordinace vpravo od vchodu...“

„Ale já se nutně musím vrátit domů!“

„To je něco jiného, tak mi lístek dejte a já ho vrátím do pokladny.“

Dal jsem mu hroznou vstupenku, on mi vrátil peníze a já jsem uháněl na autobus. Při nastupování jsem slyšel jeho zvučný hlas, jak na někoho volá: „Zojo, pojď, už jsem pro tebe získal lístek!“

světle uvědomil, že se na zemi neleskně žádná mince, nýbrž korunkový uzávěr od piva.

„U sta hromů,“ odplivl si, smutně se shrbil a zachmuřeně pokračoval v cestě do práce.

Noční pokušení

Leontin Belkin se vracel pozdě večer domů a všiml si, jak se mu u nohou zaleskla nějaká mince. Chtěl se pro ni sehnout, ale pak si řekl: „Cizí peníze bych si chtěl přivlastnit! Sám sebe bych si nemohl vásit!“

Odal pokušení a šel dál, ale vzápětí si pomyslel: „Někdo jiný tu minci určitě sebere. Nečestný člověk z ní bude mít prospěch. Ja však jsem čestný člověk a mám na ni rozhodně větší morální právo než nějaký darebák.“

Vrátil se, ale než se pro minci shýbl, blesklo mu hlavou: „Když si ale přivlastníš cizí peníze, tak už nebudu čestným člověkem! Ne, jen ať si tu ta mince klidně leží...“

Otočil se a pokračoval v cestě k domovu. Po několika krocích v něm začal hlodat červ pochybností: „Co když tu minci nikdo nenajde? Ve státní pokladně bude chybět. Je přece součástí oběživa a tak státní zájmy vyžadují, aby obíhala a ne aby ji někdo zašlápl do bláta! Musím ji sebrat.“

A tak se vrátil k minci, vytáhl z kapsy peněženku a už v předklonu najednou zaslechl jakýsi varovný vnitřní hlas: „Co když sem ráno přijde majitel mince peníze hledat? To bych vlastně byl zloděj, kdybych minci sebral! Ne, za nic na světě!“

Uložil peněženku zpátky do kapsy a vtom měl nápad: „Mohl bych sem dát ceduli s výzvou aby se majitel mince u mne o svůj majetek přihlásil... Když se přihlásí, tak mu ji vrátím — a když se nepřihlásí, tak si ji prostě nechám..“

Znovu vytáhl peněženku a znova v něm zahlodal červ pochybností: „Mohl bych se ale také stát obětí nepočitivé! To může říci každý, že tu minci ztratil — a jak mám poznat, jestli mluví pravdu?“

A tak znova zastrčil peněženku do kapsy, podíval se na hodinky a zábručí: „Pálnoc pryč a já tu ztrácím čas kvůli takové malichernosti. Doma asi všichni umírají strachy, jestli se mi něco nestalo!“

Ráno cestou do práce si spokojeně říkal: „Jsem já to ale správný člověk. Každému se mohu s čistým svědomím podívat do očí — i sobě. Vím, že odolám každému pokušení, protože jsem v noci zvítězil sám nad sebou.“

Pokračoval v cestě s vysoko zdviženou hlavou a myslel si přitom: „Je to příjemný pocit, když člověk ví, že si může sám sebe vásit!“

Teprve když došel k místu velkého nočního pokušení, tak si na denním

Konec experimentu

Dnes je slavný den v mém životě. Zúčastním se odvážného experimentu. Dám se spustit do jeskyně a zůstanu v ní. Nikoliv navždy, to je jasné, ale na tak dlouho, jak dlouho to tam sám vydržím. Dostanu s sebou zásobu vody, jídla a pro všechny případy i dvacet rublů. Až se začnu nudit, zatahnu za lano a zase mě vytáhnou. Chlapci si chtějí ověřit, jak dlouho člověk vydrží o samotě. Navíc bude zajímavé, kdo se začne nudit dříve — jestli já na dně jeskyně, nebo oni nahore.

Den první. Sedím na dně jeskyně a protože mám pozorovat své pocity, tak je pozoruj, ale začínám žádat. Kýchl jsem! Není to jistě z neschlagení, ale ze zvýšeného pocitu zodpovědnosti.

Den druhý. Před zahájením pokusu mě upozorňovali, že samota zostřuje vnímání. Moc jsem tomu nevěřil, ale teď zjišťuji, že měli pravdu. Cítím velkou chuť k jídлу. Co bude následovat?

Den třetí. Zostřil se mi čich. Cítím, že si nahoře dělají maso na rožni. A mně dali samé konzervy! To je soudržný vztah k člověku? Žádný nevědec by něco takového nikdy nedělal!

Den čtvrtý. Hmat se mi také zostřil. Pod podšívku saka jsem nahmatal třírublovou bankovku. Asi jsem si ji tam někdy schoval před ženou a pak jsem na ni zapomněl. Nebo mám cizi sako...

Den pátý. Zostřuje se mi zrak. Dnes jsem zjistil, že to nebyla třírublovka, ale jen rubl a navíc potrhaný. Nezacházel jsem ho podlepovat. Schoval jsem ho zpátky pod podšívku.

Den šestý. Začínám báječně slyšet. Slyším rozhovor v nějakém cizím jazyce a protože nahoře všichni mluví jen ruský, tak zřejmě slyším mluvit protinoče.

Den sedmý. Velmi se mi zdokonalila pamět. A to zkazilo celý experiment. Rychle mě vytáhněte! Rychleji, rychleji, nebo se stane neštěstí! Konec experimentu! Vzpomněl jsem si totiž, že jsem doma zapomněl zapnutou elektrickou žehličku!!!

MUNDIAL — 78

V júni tohto roku všetci milovníci športu obratia povornosť na Argentínu, kde sa budú konať XI. majstrovstvá sveta vo futbale — Mundial-78, popri olympijských hrách vari najpopulárnejšie športové podujatie na svete. Zúčastní sa ich 16 národných družstiev, ktoré si zabezpečili postup v predchádzajúcich kvalifikáciach: Argentina, Brazília, Francúzsko, Holandsko, Irán, Maďarsko, Mexiko, NSR, Peru, POLSKO, Rakúsko, Škótsko, Španielsko, Švédsko, Taliansko a Tunisko. Majstrovstvá sveta otvorí zápas reprezentačných mužstiev Polska a NSR dňa 1. júna na štadióne River Plate v Buenos Aires. Dnes prinášame niekoľko zaujímavostí súvisiacich s týmto majstrovstvami a s futbalom vôbec.

Z PRAVIDEL MAJSTROVSKÉHO TURNAJA

Účastníci majstrovstiev sveta sú rozdelení do 4 skupín (II. skup.: NSR, Poľsko, Mexiko a Tunisko), v ktorých každé družstvo hraje s každým. Prvé dve družstvá z každej skupiny (spolu osem) postupia do semifinále, v ktorom sa rozdelia na dve skupiny, kde opäť budú hrať každý s každým. Vítazí týchto dvoch skupín zohrajú zápas priamo o titul majstra sveta (25. júna) a družstvá, ktoré v skupinách obsadili druhé miesto, budú zápoliť o tretie a štvrté miesto majstrovského turnaja (24. júna). Jednotlivé zápasy sa budú konať v 5 argentínskych mestách: Buenos Aires, Rosario, Mendoza, Mar del Plata a Cordoba.

VIZITKY PRVÝCH SUPEROV

NSR — patrí k favoritom argentínskeho turnaja. Od roku 1954 toto mužstvo hralo na každých majstrovstvách sveta a vybojovalo už o.i. dve zlaté, jednu striebornú a jednu bronzovú medailu. Okrem toho získalo titul majstrov Európy (1972) a o 4 roky neskôr — druhé miesto. Z majstrovského tímu spred 4 rokov už odšlo sice viac hráčov, napr. Netzer, G. Müller, Overath, Beckenbauer a iní, ale aj tak tréner Helmut Schön má k

dispozíciu na každý post mnoho nových hráčov. K najlepším v súčasnosti patria: Fischer, D. Müller, Abramczik, no a samozrejme brankár Mayer a obranca Schwarzenbeck. V prvých dvoch prípravných zápasoch s Anglickom (2:1) a ZSRR (1:0) družstvo NSR prejavilo dobrou formu. Poľsko hralo doteraz s NSR 5 zápasov, z ktorých 3 prehralo a 2 remizovalo. Vyhralo len s olympijským družstvom NSR 3:0 a 3:1 (1960).

MEXIKO sa považuje za najsilnejšie mužstvo Severnej a Strednej Ameriky. Majstrovstiev sveta sa zúčastňuje už po ôsmy raz. Najväčší úspech dosiahlo v roku 1970, keď sa prebojovalo do štvrtfinále MS. Vlaňajši a tento rok (do marca) mali Mexičania veľmi vydarený, o.i. remizovali 2:2 s NSR a 1:1 s Maďarskom, porazili 5:1 Juhosláviu a Salvador a 2:1 Peru. Mexiko hra rýchly, výbušný futbal. K oporám mužstva, ktoré bude na majstrovstvách jedno z najmladších, patria: Culcar, Manzo, Martinez a najmä známení strelec Rangel a Sanchez. Poľskí futbalisti sa stretli s Mexikom dva razy a vyhrali 1:0 a 2:1 (1973).

TUNISKO — víťaz africkej kvalifikácie skupiny, na tohorčených majstrovstvách sveta iba debútujie. S Poľskom sa zatiaľ stretlo iba jeden raz v roku 1960 na OH v Ríme a prehralo 6:1. Odvtedy však Tunisia urobili značný pokrok. Hrajú rýchly európsky futbal. Ich tréner Mejid Chetali absolvoval totiž známu trénerskú školu v Kolíne (NSR). K najlepším hrácom v družstve Tuniska patria: Tarek (uznaný za najlepšieho hráča v Afrike), Hasami, Kamel a brankár Attouga.

Z HISTÓRIE MS

Prvé majstrovstvá sveta sa uskutočnili z Uruguay v roku 1930. Zúčastnilo sa ich len 13 reprezentačných celkov. Odvtedy sa konajú každé 4 roky (s prestávkou v rokoch II. svetovej vojny), zakaždým v inej krajine. Postupne sa počet účastníkov majstrovstiev neustále zväčšoval, až k posledným kvalifikáciám na Mundial-

Poľské národné mužstvo pred kvalifikačným zápasom s Dánskom.

Snímka: CAF

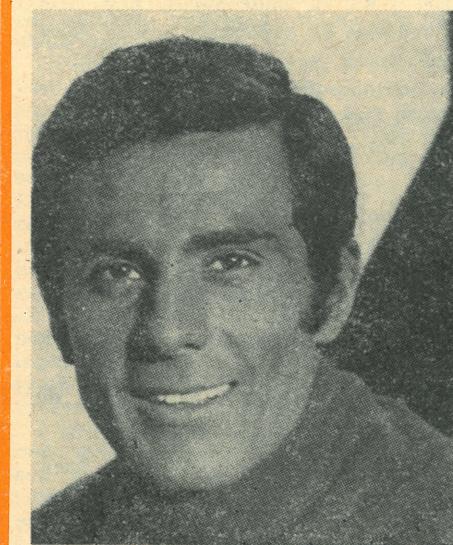
-78 pristúpilo 98 národných mužstiev. Niet pochybnosti, že aj nasledujúce turnaje budú silne obsadené.

Zatiaľ najúspešnejším celkom na majstrovstvách sveta bola Brazília, ktorá už trikrát obsadila prvé miesto, raz bola druhá, raz tretia a raz štvrtá. Po dva tituly majstrov sveta vybojovali mužstvá NSR, Talianska i Uruguaju a jeden Anglicka. Pekné tradície na majstrovstvách sveta majú aj futbalisti Československa, ktorí dvakrát obsadili druhé miesto. V roku 1934 prehrali vo finále s Talianskom 1:2 a v roku 1962 s Brazíliou 1:3. Poľskí futbalisti budú hrať na majstrovstvách sveta tretí raz (predtým v 1938 a 1974) a najväčší úspech dosiahli pred 4 rokmi, keď po víťazstve 1:0 nad Brazíliou obsadili tretie miesto.

FUTBALOVÉ ŠTÝLE A SYSTÉMY

Najprv sa hralo systémom jeden brankár vzadu a 10 útočníkov vpred. Trvalo to až do roku 1863, kedy sa po prvý raz stiahlo dvoch útočníkov do obrany, aby prekázali súperom v streľbe na bránu. O 9 rokov neskôr, počas zápasu Anglicka so Škótskom, sa v systéme hry objavuje nová formácia — jeden, resp. dva záložníci. Odvtedy sa už menil iba počet pretekárov v jednotlivých radoch, ale systém troch formácií — obrana, záloha, útok — sa zachoval podnes. Najtypickejšie bolo postavenie tzv. klasické — 2 obrancovia, 3 záložníci a 5 útočníci.

V roku 1925 anglický tréner H. Chapman vypracoval systém „WM“ — so stiahnutým do stredu ubraným stredným záložníkom a presunutými niečo dozadu dvoma útočníkmi (spojky). Priniesol mnoho úspechov Anglicku, ktoré dlhé desaťročia neprehralo doma ani jeden zápas. Až v roku 1953 sa maďarskí futbalisti predstavili novým systémom 4-2-4, ktorým hľadko porazili práve Angličanov, na dôvode v Londýne. Tento systém neskôr zdokonalili Braziliáni, podľa ktorých dostal meno Braziliána. Prosipieval obranci ale aj útoku. Ale aj na Braziliánu sa našiel spôsob. Vymysleli ho Taliani, keď zaviedli systém 4-4-2, čiže slávne catenaccio, ktorý zosilňoval predovšetkým obranu. Hodnota tunu poznamenala, že týmto systémom hralo Poľsko proti Anglicku v pamätnom zápase na Wembley v roku 1973. Samozrejme, so zmenou systémov sa menili aj úlohy jednotlivých hráčov a štýle hry. Napr. boční obrancovia majú popri obrane aj útočné úlohy. Ich opis by však zabral príliš veľa miesta.

naša foto-hádanka

Na snímke predstavuje populárneho juhoslovanského herca, známeho predstaviteľa Indiánov vo filmoch nakrúcaných v ateliéroch DEFY. Hral hlavnú úlohu o.i. v takých filmech, ako: Synovia Veľkej medvedice, Náčelník Veľký had, Zlato v Black Hills, Bieli vlci, Tucumeh, Apači, Ulzana a Pokrvní bratia. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí vyžrebujeme knižné odmeny.

Na snímke v č. 2/78 bol predstavený Jiří Korn. Knihy vyžrebovali: Mária Prelichová z Fridmana, Ana Galušová z Novej Belej, Marta Maršálková z Kacviny, Helena a Julius Markovičovi z Hodonína a Anna Bujtárová z Nadlaku (Rumunsko).

PRÍHOVOR TETY DORY

A.S. z NOVÉHO TARGU. ... V závode, kde pracujem, mi navrhli vysokoškolské štúdium pri zamestnaní. V budúcnosti počítajú so mnou na vyššiu funkciu. Začala som o tom väčne uvažovať, ale keď som sa chcela poradiť s manželom, ten sa vyzadril rozhodne proti. Postavil ma pred alternatívou: „buď ja, alebo študovanie“. Štúdium ma láka, veď som ešte mladá, ale zároveň viem, že bez manželovej pomoci v domácnosti by som to nedokázala. Pritom nechcela by som dopustiť k rozpadu nášho dvojročného manželstva, k čomu by snáď mohlo dojsť, lebo manžela mám radá. Milá teta Dora, poraď mi, čo mám robiť?

Niekto muž sa ešte nezbavili tradičného chápania vzťahu manžela a manželky. Vo zvyšovaní kvalifikácii svojej partnerky vidia nielen útok na svoje vlastné pohodlie, ale aj na poziciu hlavy rodiny. Tieto názory podporuje často aj staršia generácia, u ktorej muži „tradicionalisti“ nachádzajú obvykle podporu. Vysvetlenie, prečo Vám manžel bráni študovať, mô-

že snáď vyplývať aj z toho, že sám nemá vysokú školu. Takéto prípadov je ešte hodne. Všetko však vyplýva z minulosti, kedy žena bola počítaná iba za pracovnú silu pre domácnosť.

Treba si však uvedomiť, že štúdium pri zamestnaní je veľmi náročná vec a kladie na oboch manželov veľmi vysoké požiadavky. Vyžaduje hodne odriekania, pevnú vôľu a podporu i pomoc spolumanžela. Našťastie väčšina dnešných mladých mužov už počítajú za pomoc v domácnosti za samozrejmosť.

Stretávame sa, žiaľ, dosť často s manželstvami, ktorých spolužitie sa značne narušilo, ba zhoršilo v priebehu diaľkového či večerného štúdia jedného z manželov alebo dokonca oboch. Problémy vznikajú vtedy, keď partneri ešte pred začiatím štúdia niesú ochotní si pomáhať a štúdium nechápu ako spoločensky prospešné a pre rodinu významnú činnosť, ale ju považujú za súkromnú záležitosť študujúceho manžela. Samozrejme, že niekedy dochádza v priebehu štúdia k

zhoršeniu rodinných podmienok (napr. nepredvídané tehotenstvo, nutná starostlivosť o niektorého z rodičov a pod.), čo značne sťažuje a komplikuje možnosť doštudovania. Ale priobrej vôle dá sa všetko zvládnuť.

Netreba sa hneď vzdávať. Skuste sa s manželom kľudne porozprávať a iste nájdete riešenie. Zamyslite sa spolu nad tým, čo chcete v budúcnosti dosiahnuť tak v práci, ako aj v manželstve. Veď mnohokrát sa pracovné problémy odrážajú aj v manželskom ovzduší. Bolo by však škoda nevyužiť všetky možnosti, kym ste mladí. Nároky na vzdelenie predsa stále stúpajú. A to by si mal uvedomiť Vás manžel. Keby však naďalej trval na tom, že nechce byť „mužom domácnosti“, tak bude treba, aspoň na čas, vypustiť štúdium z hlavy.

Myslim však, že keď manžel má Vás rád, tak si to predsa len premyslí a privolí k štúdiu. Veď aj jemu bude vari záležať na dobrém, harmonickom manželskom spolunažívaní. Potom by som radila všetko dobre naplánovať a prihliadnuť na všetko, čo by mohlo štúdium ulahčiť. Doporučovala by som vziať do úvahy aj rodičov a ich prípadnú pomoc. Zatiaľ však, ako hovorí prislovie, treba kovať železo kým je horúce.

POCHOD 1. MÁJE

Na celém světě v pochodu za práci, chléb a svobodu rudý prapor se zvedá výš, o jeden máj je nás cíl blíž, neuhnem před fašismem, do boje jdem proti všem, na celém světě v pochodu za práci, chléb a svobodu. První máj do boje vždy ved za nový a krásnější svět.

Jeden z nás nesmí zůstat stát, dříve, než padne starý rád, pak budem moci vystavět na jeho troskách nový svět, neuhnem před fašismem, do boje jdem proti všem. Šestina světa v rozkvětu, do boje za svět sovětů, rudý prapor se zvedá výš, o jeden máj je nás cíl blíž.

Jarná báseň

*Jar, ortut víriaca po teplomeri tepien.
Vysoko, vysoko let vtákov dvíha ju.
Do bronzu žiareni podobu krásy tepem.
Zelené hrivy tráv sa k svetlu dvhajú.*

Milan
RÚFUS

*Máj ide po zemi, máj na oslici lúčov.
Vítazny teplý dážď mu padá z pohára.
A človek, prahnući pokoja za náručou,
lupene náručí široko roztvára*

*Z odrenín storocia jak pryskyrica tečiem
očami prisatý v zelené detstvo žit.
Jar, ortut víriaca po teplomeri tepien,
nech je nám dopriate úrodný život žit.*

*Máj ide po zemi, máj, tajná sila vrení.
Na jeho úbočiach žiaľ ovce nepásol.
Máj ide po zemi a my sme pripravení
v komorách čistých sŕdc mu podať chlieb a sol.*

slovník Života

(45)

POESKY	SLOVENSKY	ČESKY	cudaczny	čudný, smiešný	podivný, směšný
cíupaga	valaška	valaška	cudak	čudák	podivín
cíurkiem	cícerkom	čérkem	cudny	prekrásny	prekrásný
cíz-	zástup,	zástup,	cu-	div, vrchol	div, vrchol
ba	stísk	tlačenice	do	krásy	krásy
cízmy	čízmy	čízmy	cudotwórcza	divotvorca	divotvůrce
címentarz	cíntorín	hríbitov	cudownie	prekrásne	překrásně
címokáé	młaskat	młaskat	cudzoziemiec	cudzinec	cizinec
cnota	cnost	ctnost	cudzy	uvodzovky	cizi
enotliwie	cnostne	ctnostně	cukier	cukor	cukr
enotliwy	enostný	ctnostný	cukiernia	cukráreň	cukrárna
co	čo	co	cukrownia	cukrová	cukrová
co bądź	hocičo	cokoliv	cukrzycia	cukrovka	cukrovka
codziennie	každodenne	denně	cwał	eval, trysk	eval, trysk
co dzień	každodenne	každodenně	ewaniak	prešibaneč	chytrák
cofać się	cúvat	couvat	cybuch	čibuk	čibuk
comiesięczny	každomesačny	každomesíční	cyf-	cifra	cifra
co niemiara	velké množstvo	velké množství	ra	číslica	číslice
conocny	každonočný	každonoční	Cygán	Cigán	Cikán
co prawda	pravdaže	ovsem	cyga-	cigánit,	klamat,
coraz	vždy, stále	vždy, stále	nié	luhač	lhát
coroczny	každoročný	každoroční	cygaro	cigara	doutník
coś	niečo	něco	cy-	tikať	tikat
córka	deéra	dcera	kać	(hodiny)	(hodiny)
cóz,	čože, prečo	cože, proč	cykada	cikáda	cikáda
cuchnacé	smrdiet	smrdět	cykl	cyklus	cyklus
cucié	kriesiť, budíť	křísit, budíť	cykliczny	cyklický	cyklický
cud	zázrak, div	zázrak, div	kolarz	cyklista	cyklista

KVĚTEN — MÁJ

1. MÁJ. Svátek práce — ustanovený na I. kongresu Druhé internacionály v Paříži roku 1889 a již v následujícím roce i dalších letech slavený jako den mezinárodní solidarity pracujících — sjednocuje všechny, jimž jsou drahé ideje svobody, míru a společenského pokroku. Po osmdesáti osmi letech od prvních prvomájových oslav dnes neexistuje světadíl ani země, v níž by neslavili v ulicích měst nebo na táborech 1. máj. My víc než tři desítky let slavujeme tento první den května v pestrých průvodech, radostně, jako symbol a hold společné tvořivé práci. V tomto dni nás nejživotněji spojuje hrdost na naše úspěchy a víra ve stále lepší zítřek. Tohoto dne zdravíme pracující celého světa a obzvláště srdečné pozdravy posíláme těm, s nimiž nás pojí svazky přátelství a společný cíl mírové výstavby socialismu, a také těm, kteří ještě bojují za společenské a národní osvobození.

2.V.1945. Sovětské armády a po jejich boku bojující oddíly 1. armády Polského vojska pod velením gen. Stanisława Popławského dobyly po rozbití berlínského soustředění výběrových jednotek wehrmachtu a SS hlavní město III. říše Berlín. Na druhý den oddíly I. armády PV došly k Labi a zde 4. května 1945 zakončily svou slavnou účast ve 2. světové válce. V té době jednotky II. armády PV pod velením gen. Karola Świerczewského bojovaly jako složka vojsk hlavního útočného seskupení 1. ukrajinského frontu v oblasti Budyšina a od 6. května se zúčastnily pražské operace; do konce 2. světové války se zúčastnily osvobození Československa.

3.V.1978. Zahájení Dnů kultury, osvěty, knihy a tisku, slavených v celé zemi do 28. května.

5.V.1818. V Trevíru (záp. část NSR) se narodil KAREL MARX, zakladatel vědeckého socialismu a hlavní organizátor a vůdce I. internacionály vytvořené v r. 1864, která položila základy mezinárodní solidarity proletariátu k boji proti kapitalismu. S Bedřichem Engelsem vypracovali Manifest komunistické strany (vyšel v únoru 1848) — programové deklarace Svazu komunistů a současně programový dokument vědeckého socialismu. V roce 1867 vyšel I. díl Kapitálu, stěžejního Marxova díla, obsahujícího všeobecný rozbor a kritiku kapitalistické společensko-ekonomické formace. II. a III. díl Kapitálu Marx nedokončil; vydal je po jeho smrti Engels.

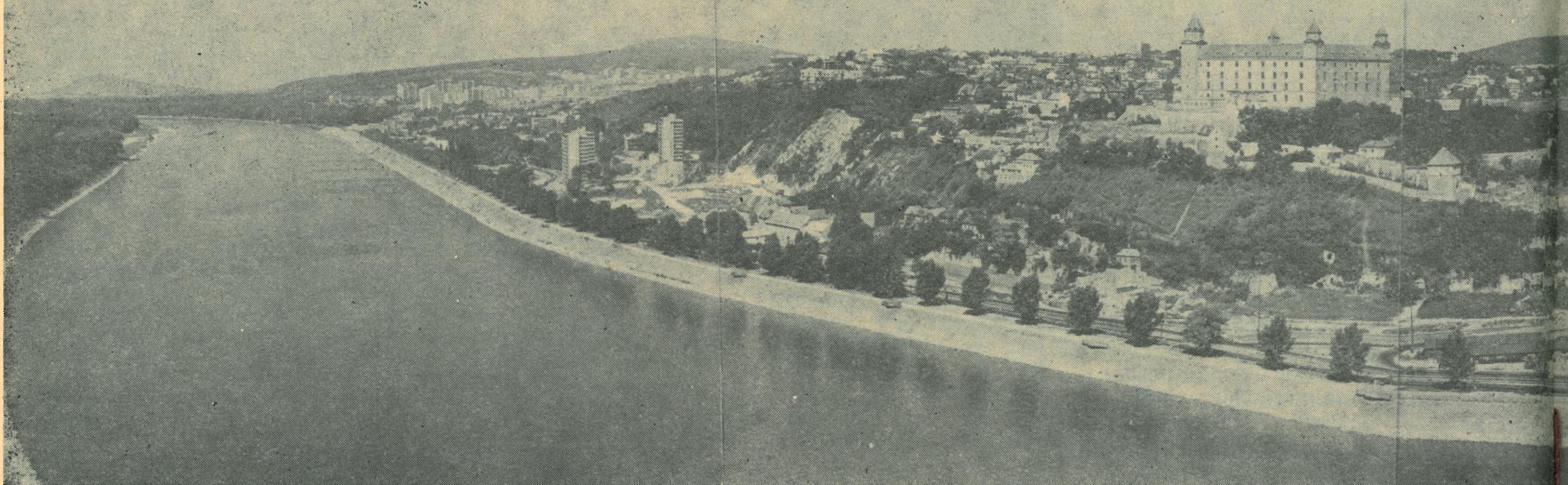
5.V.1945. Vypuklo Pražské povstání jako součást národně-osvobozeního boje českého lidu proti nacistickým okupantům, které trvalo do 9. května; jeho vedoucí silou byla ilegální KSC a hlavní silou pražský lid, zvláště dělníci z pražských továren.

8.V.1943. Rada lidových komisařů SSSR schválila návrh Svazu polských vlastenců na zformování 1. polské divize Tadeusze Kościuszka v Sovětském svazu v Buzuluku nad Okou dne 14. května 1943.

9.V. Státní svátek ČSSR.

9.V. Den vítězství. Toho dne roku 1945 v 0.42 hod. v patrové budově důstojnického kasina vojenské technické školy na berlínském předměstí Karlshorst zástupci vrchního velitelství ozbrojených sil III. říše podepsali akt o bezpodmínečné kapitulaci hitlerovského Německa. Druhá světová válka v Evropě skončila. Vyvolaly ji spojené sily fašismu a militarismu, jimž přinesla neslyšchanou porážku a ukončila dějiny III. říše, trvale spojené s agresí, terorem a zločinem proti lidství. Národy Evropy slavily vítězství nad Německem. Moskva oslavila vítězství 30 salvami z tisíce děl. Byly slyšet po celém Sovětském svazu, od západu k Pacifiku, od polárních moří k slunné Gruzii...

Také v Polsku a Československu vládla radost. Měli jsme mimorádný důvod. Vítězství zachránilo naše národy před biologickou záhubou a vrátilo nám národní nezávislost. Z tragických dějin jsme vyvodiли správné závěry a zvolili jsme cestu revoluční přestavby společenského zřízení a založili jsme naši bezpečnost na bratrských vztazích a spojenectví se Sovětským svazem, který měl hlavní podíl na rozbití fašismu. Nezapomínáme na cenu, již jsme za vítězství zaplatili před 33 lety a činíme vše, aby válka již zůstala pouhou historií. Neustále množíme společensko hospodářské výmožnosti našich zemí a rozšiřujeme mezinárodní mírovou spolupráci. V boji za mír a bezpečnost národů a odstranění napětí v mezinárodních vztazích stojíme proti silám ohrožujícím uvolnění napětí a zintenzivnějícím závody ve zbrojení, ohrožujícím mírové soužití a spolupráci národů světa.

Stále a stále púta našu pozornosť prekrásna panoráma hlavného mesta SSR, ktorým po tisicročia krácala história. Nad ním sa vypína velkolepý hrad, pod ktorým sa vlnia mo

Tisícočia sa podieľali na vytváraní tohto mesta, ktorého významnú úlohu až od samých prapočiatkov predurčila dôležitá poloha na križovatke európskych ciest. Od dávnych vekov kráčala ním bohatá a rušná história, nerozlučne spätá s dejinami Európy. Medzi jeho hradbami žili, dišputovali a tvorili najvýznamnejší slovenskí dejatelia, burcovali v slovenskom ľude jeho národné povedomie v smutných časoch národného útlaku. Bojovali s ním za sociálnu spravodlivosť. Mnohí slovenskí básnici veršom vyznávali svoju lásku z Bratislave a ospevovali jej nesmrteľnosť.

Nevie sa, ako Bratislavu nazývali prví neolitickí ľudia, či neskôr starí Slovania. Rimania dali jej latinské pomenovanie Posonium. V roku 805 prvý známy budovateľ Bratislavky knieža Vratislav pridal jej svoje meno Vratislaburgum, tzn. opevnené mesto Vratislavovo. Z tohto historického pomenovania vznikol názov Bratislava, ktorý v minulom storočí oživili štúrovci a v roku 1918 bol úradne uznaný. Z neho sa vyvádzajú aj nemecké pomenovanie Pressburg a slovenský ľudový názov Prešporok.

V najnovších dejínach Bratislavu sa zlatými písmenami zapísal deň 4. apríla pred 33 rokmi. Bol to deň oslobodenia mesta Sovietskou armádou, ktorá nehľadiac na vlastné obete niesla slobodu národom podrobenným fašizmom. Na najvyššie položenom mieste Bratislavu Slavíne — pamätníku Sovietskej armády, ležiacom oproti Bratislavskému hradu, spočíva 6847 sovietskych vojakov, ktorí sa už nikdy nevrátili do svojej vlasti.

33 rokov slobodného vývoja naplnili hlavné mesto Slovenská novým bohatým životom. Prudký rast mesta a jeho obyvateľstva vyzdvihol Bratislavu z počtu 172 tisíc, koľko mala na koniec vojny, na 350-tisícové mesto s perspektívou ďalšieho rastu. Každý deň prichádzajú sem desaťtisíce ľudí, ktorí tu pracujú. Hospodársky rast mesta priniesol Bratislave nebývalý rozvoj priemyslu, najmä chemického a strojárskeho; vo výstavbe je veľký automobilový závod v Dúbravke. Uspokojovaniu spoločensko-kultúrnych potrieb slúžia múzeá, Slovenská galéria, filharmónia, divadlá, Národná knižnica a celý rad iných kultúrnych ustanovizní. Vedecký život reprezentuje Slovenská akadémia vied a mnohé vedecké ústavy a vysoké školy. Tu má svoje sídlo vlada SSR.

Medzi najvýznamnejšie podujatia pamiatkovej starostlivosti patri ne-
pochybne záchrana Bratislavského hradu.

stáva sa aj takto...

Po 12-ročných pokusoch sa švédskym vedcom podarilo skomštruovať elektronický riadený ruku pre ľudí, ktorým túto časť tela amputovali. Umelá ruka je riadená priamo z mozgu a môže vykonávať sest rôznych pohybov. Elektroda pripojená na amputované miesto prijíma impulzy — „rozkazy“, ktoré mozog vysielá pomocou svalov ramena a viedie ich do centra, kde sú zosilnené a uvádzajú do pohybu mini-motory umiestnené v umelej ruke. Toto zariadenie sa teraz preveruje na štyroch osobách v Stockholme. Podľa odborníkov uplynne ešte niekoľko rokov, kým sa začne masová výroba týchto elektronických rúk.

Vraj tradícia mesta Warthington nútí mladomanželov ísi na sobáš autom, ktoré riadi mladucha. V súvislosti s tým dievčatá súce na vydaj si najskôr vybavujú vodičský preukaz a iba potom začínajú hľadať kandidáta na manžela.

PODPORUJEME. Všeobecne vieme, že v Polsku väčšina starších ľudí sa oblieka do šiat a kabátov tmavších farieb. Dokázalo sa, že tento fakt je jednou z príčin nehôd na cestách v tejto skupine ľudí. Prečo? Jednoducho preto, že tmavšie farby sú menej viditeľné v väčšej vzdialnosti.

Výskumy dokázali, že vodič vidí chodca oblečeného v tmavých šatách iba zo vzdialosti 25 m od vozidlá, v šedom obleku z 31 m a vo svetlom z 38 m. Zato chodec, ktorý má pri sebe nejaký predmet odrážajúci svetlo, je viditeľný už zo vzdialosti 136 m.

Odbornici navrhujú, aby starší ludia, najmä s poruchami sluchu, zraku a pod., nosili pri sebe kvôli bezpečnosti, tak ako školská mládež, nejaký predmet odrážajúci svetlo.

KTO MASTI, TEN CESTUJE? Neobvyklá cestná nehoda sa stala na Łokietkoviom námestí v Lubline: trolejbus sa prilepil k vozovke. Po polhodinovej námahe sa autobus pohol, ale iba vtedy, keď technické služby ho vzali na vlek. Vinu nesú spoločne: mimoriadne horúce počasie, ktoré bolo tento deň, a nesolidní pracovníci cestných služieb, ktorí položili zlý asfalt.

Tak ako kedysi, už niekoľko rokov dominuje nad Bratislavou prinavrátený k životu Bratislavský hrad. Obklopený zo všetkých strán rozrastajúcim sa hlavným mestom Slovenska, ktoré vyrástlo z malej podhradskej osady a od najdávnejších čias tvorí s ním organicky celok. Pod ním tečie jedna z najvýznamnejších európskych riek — Dunaj, ktorý od prapočiatkov spájal toto územie s krajinami na svojom hornom, strednom i dolnom toku. Práve pod hradom prekračovala Dunaj prastarým brodom aj ďalšia dôležitá cesta, zvaná jantárová, vedúca zo severu na juh k jadranskému pobrežiu.

Práve táto významná poloha priestoru hradného kopca a starého mesta, ktorý patrí k najjužnejšej časti hrebeňa Malých Karpát, rozhodla v dávnych vekoch o tunajšom osídlení. Prví neolitickí úsadiči, ktorých stopy sa zachovali podnes,

prichádzajú sem pred viac ako 5000 rokmi, čiže vtedy, keď v starom Egypte si faraóni stavali obrovské pyramidy a nad Egejským a Jónskym morom sa prebúdzala k životou nová grécka civilizácia.

Ako plynuli tisícočia — menili sa aj ľudia; namiesto jedných prichádzali druhí zanechávajúc po sebe hmotné pamiatky, ktoré dnes archeológovia starostlivo vyhľadávajú a aj nachádzajú. Boli medzi nimi aj Kelti, ktorí vytvorili tuna väčšie sídlisko a vynikali dokonalým spracúvaním železa a vyspelou keramikou. Začiatkom náslovo letopočtu keltská moc zaniká a prichádzajú Rimania. Sú v tomto čase pánni sveta a na obranu svojej moci budujú pozdĺž toku Dunaja dôležité opevnenia, vojenské stanice a strážne veže. Podla svedectva latinsky písaných stredovekých prameňov, Bratislava existovala už v dobe rímskej ako murované

PANEM ET CIRCENSES. Diviaky sú pliagou našich polí. Boli už pokusy opoltenia lesov, aby diviaky neničili úrodu, dbá sa o zastrelenie plánovaného počtu týchto zvierat, buduje sa pre nich krámidla v lese, ale napriek tomu rady vchádzajú na polia a robia škody. Naposledy sa používa prostriedok dovážany z NSR, ktorým sa postrekujie okraje lesov, a ktorého vôňa účinne pôsobi na diviaky, aby nevychádzali na polia. Hájnik z lesníctva Stražalovo vymyslel vlastný, jednoduchý a účinný spôsob na diviaky. Do fľašiek dáva kukuričné zíno a fľašky rozhadzuje po lese. Diviaky zvábené pochúťkou tak dlho „sa hrajú“ fľaškami, pokiaľ z nich nevytiahnú celý obsah, čo vraj im zaberá takto času, že ho nemajú na „výlety“ do polí. Snáď ide nielen o jedlo, ale aj o zábavu?

NAFTOVÁ FONTÁNA Neobvyklá po-hroma postihla obyvatele holandské ves-ničky Schoonebeck, u níž vytryskl ne-kontrolovaný pramen nafty. Ze země, z hloubky zhruba tisíc metrů prýštila fon-tána nafty, páry a písku do výšky 30 met-rů a v jedné chvíli doslova všechno v jejím okruhu bylo pokryto vrstvou mazlá-vé a mastné směsi: domy, auta, zvířata, stromy, ulice, louky, pole, prostě všechno.

Foto: ČSTK

IBRATISLAVSKÉHO HRADU

mesto a v 2. — 4. storočí mala pomenovanie Posonium, údajne podľa rímskeho vojvode Pisa z rodu Calpurniovcov, ktorý na hradnom kopci vybudoval bratislavskú stanicu. Na jej výstavbe sa podielala XIV. rímska lègia.

Prví Slovania nazývaní Slovenci sa usadili na území Bratislavu a vôbec Slovenska už pred ok. 1500 rokmi a v 7. storočí vstúpili do histórie ako slobodný národ Samovej ríše. O dva storočia neskôr, po spojení nitrianskeho Pribinovho kniežatstva s moravským Mojmírovým kniežatstvom vznikla Velkomoravská ríša. Do sústavy jej opevnení patrilo aj mohutné, rozložité bratislavské hradisko, chránené drevnozemným valom, ktoré sa postupne stalo aj dôležitým cirkevným a svetským centrom. Na najvyššom mieste hradného vrchu sa nachádzali kamenné obytné stavby, palác a murovaná bazilika.

Najstaršou písomnou správou o Bratislavskom hrade je zoznam soľnohradských letopisov o bitke, ku ktorej došlo 4. júla roku 907 pod hradom medzi maďarskými vojskami a spojenými vojskami Moravanov a Bavorov. Vítazstvo otvorilo Maďarom cestu k ovládnutiu Velkomoravskej ríše. Od tých čias Bratislavský hrad, ako aj celé územie Slovenska, pripojené prvým uhorským kráľom sv. Štefanom, sa stali na tisíc rokov súčasťou Uhorska. V nasledujúcich storočiach bol hrad stále rozširovany, prestavovaný, získaval nové stavby a opevnenia až vyrástol na mohutný hrad. Casto striedal pánov ale neustále mal prioritné postavenie v obrannom systéme uhorského štátu. To sa ešte znásobilo po Moháčskej bitke, keď ustúpujúc pred Turkami prenesli sa do Bratislavu v 16. storočí ústredné uhorské orgány a vtedy sa Bratislava stala korunovačným me-

stom uhorských kráľov a korunovačné klenoty boli uložené a strážené na Bratislavskom hrade.

V utorok 28. mája 1811 z nedbalosti cisárskych vojakov vznikol požiar, ktorý zničil palác so susednými stavbami a značnú časť podhradia. Odvtedy za pol-druha storočia bol hrad v ruine.

Záchranné práce na hrade sa začali až v roku 1953 a trvali niekoľko rokov, kym sa zaskvel v obnovenej kráse. Popri stavebných a rekonštrukčných prácach sa konal na hrade a jeho areáli podrobny archeologický výskum, ktorý odhalil nejedno tajomstvo z pradejín Bratislavu a jej hradu. Zároveň obohatil Slovenské múzeum o cenné nálezy z minulých tisícročí. Sú to hlinené a keramické nádoby z mladšej doby kamennej, kovové šperky zo staršej doby železnej, pamiatky z keltského a rímskeho obdobia, pozostatky staroslovanského sídliská, zbrane a

iné predmety vytvárané a používané ľuďmi rôznych kultúr, ktorí tu žili, pracovali a bojovali. Dnes pútajú pozornosť návštěvníkov Bratislavského hradu.

Z ruín vznikol hrad aj ako reprezentatívne sídlo Slovenskej národnej rady. V jeho miestnostiach prezident ČSSR podpísal 30. októbra 1968 zákon o federatívnom usporiadani Československej socialistickej republiky a tu skladajú novovymenovaní členovia vlády Slovenskej socialistickej republiky ústavou predpísaný slub. V hradných miestnostiach sa slávostne prijíma rôzne delegácie a hosti zo zahraničia, stále a stále prichádzajú sem nespočetní návštěvníci. Každý, kto má príležitosť navštíviť Bratislavu, nemal by si dať ujsť možnosť zoznámiť sa s Bratislavským hradom. Bratislavský hrad, tak ako aj iné hrady, má svoje povesti, z ktorých jednu si prečítajme na 16. str.

ENDOKRINOLOG DR. GREENBLAT, ktorý je profesorem medicíny v Atlante, prohlásil, že otcové také môhú kojiť své deti. Nejdôbre to bolo považované za vtip, ale nedávno další seriózni vedecký z USA, prof. Perlmutter, vysvetlil, že teoreticky je to možné. Existujú totiž hormonové preparáty, ktoré podporujú sekreciu mliečnych žláz. A kdyby ještě dítě delší dobu sálo prsní bradavku otce, mohly by jeho mliečné žlázy produkovať mlieko. Kdo vi, možná, že v prištím tisícletí budou už kojici otcové!

POČÍTAČ SA POMÝLIL. Istý obyvateľ Badenska-Wirtemberska (NSR) dostal z miestnej pošty mesačný účet za telefónické rozhovory. Všetko na tomto účte súhlasilo okrem kasy. Počítač bezchybne napísal priezvisko, čísla jednotlivých položiek atď., a nakoniec kvótu na zaplatenie — vyše 226 tis. mariek.

Podľa výpočtov, za túto kvótu by si mohol tento zákazník pošty zaviesť vlastnú telefónnu linku do veľmi vzdialeneho miesta krajiny, alebo s tým istým vzdialeným miestom si objednať rozhovor, ktorý mohol trvať celý týžden.

Samořejme počítač sa pomýlil.

MÁ-LI ŽENA NEPŘEMOŽITELNOU CHUT HODIT PO SVÉM NEJDRAŽŠIM TALÍŘEM, nebo zef by chtěl vyhodit oknem milovanou tchyni či sekretářku by svému šéfovi nejradišť napasovala na hlavu popelník atď., stačí, aby napsali pánu Burtovi Kaufmanovi do Austrálie. Nutno přiložit snímek osoby, která provokuje k nepředloženým činům. Podnik pana Kaufmana podle ní zhotoví dokonalou napodobeninu, loutku, na niž si pak každý může vylít zlost, aniž by to mělo nežádoucí následky. Podnik úspěšně prosperuje a jak oznámil pan Kaufman, nejčastěji jsou objednávány loutky tchyní a šéfů.

TRANSAKCIA. Do banky PKO v Gdansku prišli dva muži, ktorí predložili šek na 500 dolárov a čakali, že im ihneď vyplati peniaze. Pracovník banky pozrel na tlačivo a len-len, že sa nezačal smiať. Totiž „šek“ bol hotelovým tlačivom, na ktorom v čudzine informujú hotelových hosťov o telefonátoch. Bol tam nápis: „Bank America — 500 dollar“ a podpis „John Doe“. Keď sa majitelia „šeku“ dozvedeli pravdu — onemeli a neskôr sa priznali, že za niekoľko papierikov bez hodnoty zaplatili „bohatemu

turistovi“, ktorý šarapatil na campingovom polí, 360 000 zlích.

Pravda je taká, že slovo „dolár“, aj keby bolo napísané na toaletnom papieri, niektorých fudi celkom poblázni.

ADVOKÁT OBCHODOVAL DETMI. Stanley Michelman, 36-ročný advokát z New Yorku bol obžalovaný z toho, že pri vybavovaní adopcie detí bral od rodičov peniaze — nezávisle od advokátskeho honorára. Na týchto nezákonných transakciách — pri adopции 24 detí — zarobil vyše 170 000 dolárov.

AUTOMOBILOVÝ KONÍČEK. Michael Walsh, 19-ročný študent z malého amerického mestečka Shirley, tak dôsledne si vyriešil otázku dopravy, že teraz má už iba úradný problém. Aby mohol dojsť na univerzitu vzdialenosť 20 km, zvykol si používať pohodlné limuzíny, ktoré, čo je samozrejme, boli lepšie ako preplnené verejné dopravné prostriedky. Za dva mesiace ukradol týmto spôsobom 30 au-

tomobilov a každý využíval iba na jeden alebo dva úseky cesty. Svoju predposlednú cestu Walsh prešiel Chevroletom ročník 1978 a poslednu — policajným automobilom.

MOBILIZÁCIA 1400 BOJOVNÍKOV V PARANE. V Laranjeiras do Sul v juhobrazílskom štáte Parana stoji v pohotovosti 1400 indiánskych bojovníkov ozbrojených lukmi a kopijami, aby prinútili 500 bielych usadlíkov opustiť pôdu patriaci ich rezerváciu. Od roku 1969 bielí osadníci zobraťi okolo 60 000 ha pôdy v rezervácii Laranjeiras do Sul. Miestnym orgánom sa nepodarilo doteraz presvedčiť bielych osadníkov, aby opustili rezerváciu určenú pre Indiánov (Guaraní).

stává se i toto...

Poluská verejnosť sa rozhodne dožaduje upustenia od výroby neutrónových zbraní a ich zavedenia do výzbroje NATO. Polský ľud, ktorý sa svojim protestom spája s celou pokrovou verejnou mienkou na svete, vystupuje v obrane najvyšších ľudských hodnôt — práva na život v mieri a bezpečnosti.

Polský národ — čítame v rezolúciach a prehláseniacach schvalovaných na početných manifestáciách a protestačných zhromaždeniach najširších vrstiev spoločnosti — má mimoriadne právo vyjadrovať sa za obranu mieru:

zavádzajú ho k tomu spomienky na nedávnu, tak veľmi tragicú minulosť. Vždy sme boli a aj sme proti akýmkoľvek pokusom stupňovania napäťa a brzdenia procesu uvolňovania; vždy sme zdôrazňovali potrebu komplexného a konštruktívneho prístupu k problémom odzbrojenia.

Účastníci masových zhromaždení a manifestácií vyjadrujú svoju podporu pre mierove odzbrojovacie iniciaktivity socialistických krajín, v tom najmä Sovietskeho zväzu. Podporujú návrhy uzavretia konvencie o zákaze rozvíjania výroby, skladovania a využívania neutrónových zbraní, ktoré naše krajinu

predložili na fóre ženevského výboru pre odzbrojenie.

Uvedomujeme si silu a účinnosť pôsobenia svetovej verejnej mienky. Stojime v jednom rade s bojovníkmi za mier a obraciame sa na všetky realisticky mysliaci vlády a politické skupiny, aby vyvýiali nátlak na tie kruhy studenej vojny, ktoré

cheú zabrádiť proces uvolňovania napäťa a zastaviť prúd mieroveho vývoja sveta — konštatujú účastníci protestačných zhromaždení v Polsku.

K protestom proti výrobe neutrónových zbraní sa rozhodne pripája aj Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Polsku. Mnohé naše krajanke a krajania dobre vedia čo znamená vojna. Počas nacistickej okupácie a bojov za oslobodenie zahynulo mnoho obyvateľov Spiša a Oravy. Preto máme plné právo a povinnosť zavolať plnom hlasom NIE neutrónovej bombe!

ZASADANIE KOV KSČaS NA SPIŠI

V klubovni miestnej skupiny v Čiernej Hore konalo sa dňa 19. februára t.r. zasadanie Kultúrno-organizačného výboru KSČaS na Spiši. Zúčastnil sa ho predseda ÚV Ján Molitoris, predsedovia miestnych skupín a výbor MS z Čiernej Hory.

Zasadanie otvoril a uvítal všetkých zhromaždených predseda MS z Čiernej Hory Sebastian Mlynarčík. Po ňom sa ujal slova predseda KOV František Kurnát, ktorý predložil správu o činnosti Kultúrno-organizačného výboru na Spiši v roku 1977.

V minulom roku — hovorilo sa v správe — spišský obvod zavŕšil volebnú kampaň v miestnych skupinách. Prinesla bohatý materiál o živote a práci miestnych skupín, ich úspechoch, ale aj nedostatkoch, a poskytla široký prehľad potrieb MS vyžadujúcich riešenie. Časť týchto potrieb, najmä počíta ide o ďalšie vybavovanie klubovní, sa podarilo uspokojiť nákupom zariadenia dodaného MS vo Fridmane, Falštine, Kacvíne, Repiskách, Nedeci-Zámku a Tribši. Z nedostatkov treba spomenúť najmä otázku nákupu uhlia pre klubovne, ktorý bol sťažený tak v družstve GS v Czorsztyne, ako aj v Bukowine Tatrzańskiej. Tak sa potom

stalo, že klubovne MS vo Fridmane a Falštine vôbec uhlie na zimu nedostali.

Veľa pozornosti sa venovalo v správe otázke vyučovania slovenčiny na školách, v tom nutnosti zvyšovania počtu žiakov navštievujúcich hodiny tohto jazyka, ktorý tento rok trochu poklesol. Vysoko sa hodnotilo priebeh recitačných súťaží školskej mládeže, ktorých úroveň neustále stúpa.

V spiškom obvode našej Spoločnosti, ktorý má više 2100 členov, pôsobia tri divadelné krúžky: v Novej Belej, Krempachoch a Nedeci. Novobel'skí ochotníci predviedli vlnu hru Ženský zákon v Novej Belej a Jurgove. Aktívnu činnosť vyvádzajú štyri folklórne súbory — spojený súbor MS z Novej Belej a Jurgova, potom z Nedeca, Kacvína a mládežnícky z Krempach. Pekný úspech dosiahol vlnu novobel'sko-jurgovský súbor na folklórnych slávnostach v Detve, ako aj súbor z Nedeca, ktorý vystupoval v Terchovej. Okrem toho súbor MS z Nedeca a Kacvína predviedli svoj program na kultúrnom podujatí Spišská zima v Nedeci, ktoré zorganizoval Gminný úrad a GV SZVM v Nižných Lapšoch. Na Spiši pôsobia zároveň dve sládko-

vé kapely a skupina zábavnej hudby Pacigovecov z Krempach, ktorá by však mala vystupovať aj v iných miestnych skupinách.

Najvýznamnejšou udalosťou vlaňajšieho roka boli oslavy 30. výročia KSČaS. V rámci toho sa konalo niekoľko podujatí o.i. slávnostné vatre vo všetkých miestnych skupinách a začala ich ústredná akadémia v Krempachoch. Zdarný priebeh osláv je výsledkom spoločného úsilia krajanského aktív miestnych skupín, zvlášť MS z Krempach, a za ich obetavú pomoc KOV KSČaS na Spiši vyjadruje všetkým srdečnú vdaku.

Vysoko sa hodnotilo spoluprácu našej Spoločnosti s Oddelením pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej v Bratislave a Československým ústavom zahraničným v Prahe. O.i. v rámci tejto spolupráce krajanské deti môžu študovať na stredných a vysokých školách na Slovensku a krajanský aktív a odbojári boli vlni na týždenom zaujímavom zájazde v Českej socialistickej republike. KOV KSČaS na Spiši vyjadruje presvedčenie, že táto spolupráca sa aj v budúcnosti bude úspešne rozvíjať.

Tento rok — konštatovalo sa v správe — uplyva 20. výročie nášho krajanského časopisu Život. Tak ako pred rokmi, aj dnes je medzi krajankami veľmi oblúbený. Tento rok dokonca stúpol aj na Spiši počet jeho predplatiteľov. Je to krajanský príspevok k jubileu svojho časopisu.

Počas diskusie, ktorá sa rozprádila po správe, účastníci zasadania venovali veľa pozornosti zaktivizovaniu organizácej a kultúrnej práce miestnych skupín, činnosti súborov a klubovní KSČaS. Navrhovali, aby súbory čo najčastejšie vystupovali mimo svojich obcí. Divadelný krúžok MS z Nedeca nacvičuje práve hru Dve ženy, ktorú mieni predviesť aj v iných miestnych skupinách. Mnohí diskutéri zdôrazňovali nutnosť zvyšovania počtu žiakov na vyučovanie slovenčiny.

Hodne účastníkov zasadania venovalo svoje diskusné príspevky otázke konečného doriešenia dvojjazyčných vývesných tabuľ na obchodoch (ako sme už písali, každa miestna skupina má sa s tým obrátiť priamo na ÚV KSČaS, ktorý bude túto vec komplexne vybavovať — pozn. red.), ako aj ďalšiemu vybavovaniu klubovní i súborov a zakladaniu nových súborov, samozrejme tam, kde je to možné.

Na záver zasadnutia zhromaždení schválili plán práce na rok 1978, ktorý zahrňuje o.i. široký program podujatí, prehliadok, súťaží a stretnutí súvisiacich s tohoročnými oslavami 20. výročia Života, otázky odbojárov a riešenia ich členstva v ZBoWiD-e, rozširovanie členskej základne KSČaS a počtu predplatiteľov Života, prípravu súborov na Detvu a celý rad rôznych kultúrno-osvetových a organizačných akcií.

50 ROKOV HASIČSKÉHO ZBORU V DOLNEJ ZUBRICI

Tento rok hasičský zbor v Dolnej Zubrici oslávi 50 rokov svojej existencie. Za účasti všetkých 30 členov hasičského zboru sa konala schôdza, na ktorú pozvali aj mňa, ako najstaršieho hasiča v obci, aby sme prerokovali prípravu osláv tohto výročia.

Hasičský zbor v Dolnej Zubrici bol založený v roku 1919, ale iba formálne. Až v roku 1922 richtár Ferdinand Pavlák (Pakos) začal fakticky organizovať tento zbor. Poveril ma, ako najstaršieho hasiča, aby som zohnal 10 mužov. Porozprával som sa teda so svojimi najbližšími kamarátkami a čoskoro nás bolo už 12. Richtár poslal potom dvoch členov HZ — Ferdinanda Pavláka (Pardinka) a Jána Vengrína do Nového Targu na šesťdňový kurz. F. Pavlák sa stal veliteľom a J. Vengrín jeho zástupcom. Ako vybavenie nás zbor mal štvorkolesovú ručnú striekačku, 30 metrov tlačných hadíc,

žiaľ starých a deravých, a štvormetrovú sacú hadicu. S týmto náradím sme nacvičovali, ale keď bolo treba hasiť požiar mali sme ľažkosti. Z deravých hadíc unikala voda, a hoci sme ich obvázovali vrecami a všeljakými handrami, fungovali slabovo.

Vďaka úsiliu richtára sme zanedlho predsa len dostali novú 20-metrovú hadicu. Bolo to sice trochu málo, ale aj tak sme mali radosť. Potom sme sa s richtárom začali staráť o bojové pásky s hasičskými sekerami. Nejaké peniaze mal richtár, ostatné nám doložil urbár v Dolnej Zubrici a tak sme kúpili sedem pásov so sekerami.

Keď sme chceli mať aj prilby, predložil som na schôdzi nášho hasičského zboru návrh, aby každý hasič zobrať košík a išiel po dedine od domu do domu pýtať si vajíčka. Boli by sme pravdepodobne zle dopadli, lebo ani

jedna gazziná by nám nič nedala, ale predtým som požiadal richtára, aby oznámil pred kostolom, že budeme zbierať vajíčka na nákup prílb. Tak isto som poprosil vtedajšieho farára Jána Mašlaka, aby to vyhlásil z kazateľnice, čo aj urobil.

Jednu prilbu sme dostali od poštového úradníka Jozefa Moniaka (Kocurka). Zasa istý dôstojník, ktorý k nám chodil na dovolenkou, dal nám 10 vtedajších zlatých a signálnu trúbku. Po domoch sme nazbierali takisto vajíčok, že nám stačilo na nákup 6 prílb. Usporiadali sme aj dve zábavy a za zarobené peniaze, sme kúpili trúbku — sirénu, ktorou sa zvolávalo hasičov k požiaru.

Nadišla druhá svetová vojna, hasičov mobilizovali a preto som od nich zobrať prilby, opasky so sekerami a všetko som zabezpečil. Potom som bol

na krátkom kurze, po ktorom ma okresné veliteľstvo vymenovalo za veliteľa nášho zboru.

K Orave sa približoval front, v našej dedinke sme počuli čoraz hlasnejšiu delovú palbu, Červená armáda hnala fašistov. Front sa zastavil vo Veľkej Lipnici. Vtedy sa začali na našich dedinkách organizovať milicie, ktorej príslušníkmi boli naši muži a ich cieľom bolo udržiavanie poriadku. Veliteľom milicie v Dolnej Zubrici bol Jozef Kovalík, od ktorého som dostal rozkaz, aby som odovzdal hasičské uniformy, čo som aj urobil. A tak milicionári úradovali v našich hasičských uniformách.

Po prechode frontu nás hasičský zbor vlastne neexistoval. Bolo mi lúto, vedľa sme tolko námahy vynaložili a vojna nám všetko zničila. Aj som prestal veriť, že sa nám podarí opäť zorganizovať hasičský zbor. Každý z nás sa musel predsa staráť pre dovoľký o svoj dom, gázovstvo a rodinu.

Ale už 15. mája 1946 som dostal list z Nového Targu, z ktorého som sa dozvedel, že ma vymenovali za veliteľa hasičského zboru v Dolnej Zubrici.

MAJSTRI HOSPODÁRNOSTI

Vo Vojvodskom výbere Frontu národnej jednoty v Nowom Sączi prijali rozhodnutie o udelení titulov „Majstra hospodárnosti“ za minulý rok. V skupine miest do 5 tis. obyvateľov zvíťazila Mszana Dolna pred Jordanowom. V skupine miest do 15 tis. obyvateľov majstrom hospodárnosti sa stala Limanowa pred Starym Sącem, ktorý však predbehol víťaza v množstve svojpomocných prác prepočítaných na jedného obyvateľa o 773 zł.

Pekný úspech v súťaži o tento česťný titul dosiahla gmina Raba Wyżna (patrí k nej o.i. Podsrnie a Harkabuz), ktorá v skupine gmin obsadila druhé miesto. Táto gmina dosahuje dobre výsledky najmä v chove mliečneho i jatočného dobytka a oviec. Prvé miesto patria tu obci Sieniava — 119 kusov na 100 ha a druhé Spytkowic平, ktoré súčasne vynikajú v rozvíjaní špecializácie gazdovstiev. Gmina dodáva ročne 917 ton jatočného dobytka a ošípaných. Na týchto dobrých výsledkoch gminy sa podielajú nepochybne aj obce Harkabuz a Podsrnie.

OBCHODY DO PRENAJMU

Rozhodnutím vojvodských administratívnych orgánov v Nowom Sączi kvalifikovali 1237 obchodov s 1—2 členným personálom, ktoré môžu prejsť na nový systém — do prenajmu. Pred pracovníkmi obchodu v Nowosąckom vojvodstve sa teda otvorilo nové pole pôsobnosti. Ešte v prvom polroku t.r. sa odovzdá do prenajmu skoro 300 obchodov. Kandidátov je hodne, konali sa už s nimi predbežné rozhovory, z ktorých vyplýva, že ich pochybnosti vzbudzujú iba nedostatky v zásobovaní prenajímaných obchodov. Aby sa ich odstránilo, treba upevniť spoluprácu medzi obchodom a remeslom, najmä potravinárskymi odvetviami, ktoré môžu úspešne doplniť tržnú výrobu priemyslu socialistického sektora. S takoto výzvou sa na remeselníkov obrátilo predsedníctvo VV Demokratickej strany. Všetky iniciatívy, prispievajúce k obohateniu trhu, sú nad zlatom.

VŠETKÝM HASIČOM K ICH SVIATKU DŇA 21. MÁJA ŽELÁME VELA ZDRAVIA A ÚSPECHOV V ICH NELAHKEJ A ZODPOVEDNEJ PRÁCI.

Tento list si podnes schovávam ako pamiatku. A tak po druhýkrát som začal organizovať hasičov. Nový zbor mal 12 členov a zástupcom veliteľa bol menovaný kr. Eugen Kott. Keďže práve vtedy som mal moc práce, lebo s krajanmi Cisárikom a Sperlákom sme práve začali organizovať našu Spoločnosť, veliteľom hasičského zboru sa neskôr stal kr. Eugen Kott a je ním podnes.

Naši krajania hasiči sú dobré prípravení na protipožiarne akcie. Zbor má dve motorové striekačky, dostatok dobrých hadic a je dobre vyškolený. V súčasnosti plánuje výstavbu nového hasičského domu a nákup požiarneho auta, samozrejme s pomocou vojvodskej správy hasičských zborov.

Pri príležitosti 50. výročia založenia hasičského zboru v Dolnej Zubriči naši krajania hasiči plánujú usporiadať veľkú slávnosť, na ktorú pozývajú aj Vás, naša milá redakcia. Dúfame, že na túto slávnosť našich krajanov hasičov príde.

JÁN KOVALÍK

JABLONKA

V súvislosti s výpovedami Oravských krajanov k 30. výročiu našej Spoločnosti, uverejnenými koncom minulého roku v Živote, chcel by som ozrejmíť jeden fakt týkajúci sa počiatkov internátu pri všeobecnovzdelávacom lúčku v Jablonke.

V roku 1949 som si postavil dom a vlastne iba polovicu, lebo z druhej polovice som mal hotové iba základy. Tú som dokončil až v roku 1952. Avšak rok predtým, 5. augusta, prišiel za mnou predseda mestnej skupiny Spoločnosti v Jablonke krajan Ignáč Kašprák a požiadal ma, aby som prenajal dom na internát pre krajanskú mládež, ktorá sa začne učiť na novozaloženom lúčku. Súhlasil som s tým a prenajal som tú polovicu, lebo na druhú som nemal ani stavebné materiály, ani žiaľ, peniaze.

Neskôr boli za mnou z ministerstva osvety z Varšavy a pýtali ma, kedy by som mohol dom dokončiť. Ja som poviedal, že až budem mať všetko, tak na 1. septembra bude hotový. A tak sa aj stalo. V roku 1951 som prenajal jednú miestnosť, o rok neskôr druhú a v roku 1954 ďalšiu. Rodičia detí zo Zubrike mi pritom dali dosky na dokončenie povaly, ale peňazi, čo som chcel požičať z MS, som sa však nedočkal.

A tak ako som vlastal, tak som dom dokončieval. Spolu bývalo u mňa 39 žiačok a žiakov, obyčajne zo Spiša, hoci boli medzi nimi aj niekolík z Oravy. Nájomné bolo nízke a tak aj rodičia ubytovaných detí niečo doplácali. Držal som v dome internát preto, lebo som chcel, aby sa krajanská mládež mohla učiť.

JÁN PANIAK

Vraciam sa opäť k 30. výročiu KSČaS. Na snímke: tajomník VV PZRS v Nowom Sączi Eugeniusz Satola odovzdáva odznak Zaslúžilého člena FNC kr. Andrejovi Fulovi, predsedovi mestnej skupiny v Chyžnom. Vzadu predseda KOV KSČaS na Orave kr. Ján Kovalík.

Na návštive v Námestove

Na pozvanie dychovky Bernolák z Námestova zúčastnili sa oslav 10. výročia tohto hudobného telesa krajanov Pacigovci z Krémpečach. Oslavy sa konali v miestnom kultúrnom dome. Počas dvojihodinového programu táto záslužná kapela predviedla celý rámec zaujímavých a náročných skladieb popredných slovenských a českých skladateľov, ako aj ľudových melódii v modernej úprave. Oslavy sa skončili ľudovou veselicou, ktorá trvala do neskôr večerných hodín.

Naši hostitelia sa o nás vzorne stali za čo im dăkujeme a súčasne želame mnoho úspechov do ďalších rokov.

Bolo by dobré a potrebné usporiadať podobné podujatie aj pre našu dychovku.

FRANTIŠEK PACIGA

Společnosť „Polonia“ před sjezdem

Ve Varšavě zasedala Hlavní rada Společnosti pro styky se zahraničními Poláky „Polonia“, která zhodnotila činnost v minulém roce a projednala program práce na běžný rok.

Rada se usnesla, že v listopadě t.r. svolá V. sjezd Společnosti.

Styky Poláků, žijících v zahraničí, s vlastí, se upřevnují a jsou stále všeobecněji. Významná je skutečnost, že v minulém roce navštívilo Polsko 560 000 Poláků ze zahraničí, IV. světového festivalu národopisných souborů v Řešově se zúčastnilo 1100 členů 31 souborů z 10 zemí, dále značná účast zástupců zahraničních Poláků v kongresu NOT, úspěšné setkání architektů polského původu u příležitosti sjezdu k 50. výročí založení SARP, zájem zahraničních Poláků o nejrůznější akce a kurzy, pořádané v PLR, např. o pravidelné letní školy polské kultury a jazyka. V minulém roce se v Toruni konal Festival divadel a recitátorů, v Zelené Hoře Setkání s polskou písničkou a v Krakově III. sportovní olympiáda pro zahraniční Poláky, jíž se zúčastnilo 1000 závodníků z 15 zemí. Po olympiádě se uskutečnilo V. diskusní setkání funkcionářů sportovních organizací Poláků žijících v cizině s Polským olympijským výborem. Celkem se podnikl tohoto druhu zúčastnilo 7000 dospělých a mládeže z 20 zemí.

Společnosť „Polonia“ spolupracuje s více než 500 organizacemi zahraničních Poláků (také s PZKO v ČSSR).

Poláci v zahraničí se živě zajímají o otázky naši země a chtějí být o ní informováni. Stykům pomáhají kladné přeměny, které se uskutečňují v řadě polských středisek v zahraničí. Program práce „Polonie“ přihlíží k této přeměnám, m.j. zahrnuje vědecký výzkum života Poláků v cizině i jejich historie. „Polonia“ spolupracuje také s polskými vě-

deckými a odbornými organizacemi a velkou pozornosť venuje mládeži z polských zahraničních středisek.

V závěru zasedání Hlavní rady předseda společnosti „Polonia“ a předseda hlavního výboru Demokratické strany W. Młyńczak shrnul diskusní příspěvky a zdůraznil, že rozvoj styků se zahraničními Poláky je nedilnou součástí naší státní politiky a jak skutečnost ukázala, zájem zahraničních Poláků o otázky vlasti je stále živější.

ČITATELIA PÍŠU

Drahá redakcia,

som žiakom 4. „b“ triedy so slovenským vyučovacím jazykom v Novej Belej. Veľmi rád čítam časopis Život, lebo sú v ním články o našej dedine a okolí, ktoré si po prečítaní zbieram a odkladám. Rád čítam aj rozprávky a poviedky, ktoré sú na stránkach časopisu. V škole sa učíme slovenčinu — vďaka za to našej ľudovej vláde, Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Polsku a redakcii Života.

Pri príležitosti 20. výročia časopisu Život želám redakcií a celému redakčnému kolektívu veľa úspechov v spoločenskej práci.

JOZEF BEDNARČÍK
Nová Bela

ORAVA

Oznamujeme, že z trinástich oravských obcí patriacich k dvom gminám boli v nedávnych volbách zvolení za členov národných výborov títo členovia a funkcionári našej Spoločnosti:

BENJAMÍN FOLTAS z Chyžného, MÁRIA CHOVANCOVÁ z Podsrnia, VENDELÍN KAPUŠČAK z Harkabuzu, ANDREJ KUCEK, INGNAC BIALÓN a VENDELÍN MICHALAK z Veľkej Lipnice, Vendelín VENGRÍN z Hornej Zubrike a JOZEF KOVALČÍK z Hornej Zubrike.

Novozvoleným členom národných výborov srdečne blahoželáme.

OV KSČ V JABLONKE

15. februára 1978 oslavila stáre výročie narodenia obyvateľka Ostrowska Antonína Dębskej, rodená Rusnaková. Na túto milú slávnosť prišla jej zblahoželať rodina, ako aj zástupcovia politických orgánov, Mestského a Gmin-

ného úradu v Novom Targu. Jubilantka pracovala celý život ako roľníčka, vychovala 8 detí, bola vzornou matkou a gazzinou.

Foto: E. Kaczmarczyk

Moderné poľnohospodárstvo sa nemôže zaobiť bez minerálnych hnojív. Ulohy, ktoré majú zrealizovať rolníci sú veľké a stále väčšie množstvo úrody z každého hektára si vyžaduje využívanie výdobytkov chémie. Ako v každej veci, tak aj v tejto vzniká otázka, ako racionálne využívať tieto výdobytky? Má to mimoriadny význam teraz, keď pocitujeme nedostatky v zásobovaní umelými hnojivami, najmä dusíkatými. Tieto ťažkosti zdôraznili na XI. pléne ÚV PZRS a poukázali na spôsoby ako ich likvidovať. Popri zväčšovaní produkcie hnojív, budovanie nových drahých závodov hodno pouvažoval o spôsobe natoliko jednoduchom, že ho možno v polnohospodárskej praxi používať už teraz. Samozrejme si to vyžaduje pochopenie dôležitosti problému územnými službami polnohospodárstvu, ktorých povinnosťou je slúžiť rolníkom každodennou radou a pomocou.

Rolníci využívajúci vedecké poznatky vedia, že hnojiť veľa neznamená

HRANICE HNOJENIA

hnojiť správne. Uvedme príklad. Nie je pravdou, že slabé pôdy si vyžadujú viac minerálnych hnojív, aby dali vyššiu úrodu. Avšak túto dosť všeobecnu mienku možno plne prispôsobiť na prírodené hnojivá, ktoré obsahujú skoro všetky zložky potrebné pre rozvoj rastlín. Pri používaní minerálnych hnojív zavádzame do pôdy vlastne iba tri zložky: dusík, fosfor a draslik (NPK). Toto iba zhoršuje proporecie zložiek potrebných slabej pôde a znižuje úrodu. Na dôvažok nadmerné množstvo dusíka a draslika v pôde stažuje rastlinám branie magnézia, ktorého v našich slabých pôdach je prieberne desaňsobne menej, ako v priemernych a dobrych. Teda nie množstvo, ale skutočné potreby rozložujú o stupni a druhu minerálneho hnojenia.

Existuje vypracovaná vedcami z Ustavu pre stvárňovanie prostredia mapa odolnosti pôdy na degradácie, z ktorej vyplývajú tiež hnojivové potreby. Vyplatilo by sa širšie spopularizovať túto mapu, ukazať ju v každej obci s legendou určujúcou o. i. potreby hnojenia v danej oblasti.

Okrem škodlivosti vysievania hnojív do zásoby, neprináša výsledky používanie ich v nesprávnom období. Teda dodávanie rolníkom hnojivových dávok včas je vecou tak istou dôležitou a často majúcou vplyv na termíny sitia.

K týmto poznámkam možno pridať ešte jeden argument. Nadmerné množstvo niektorých zložiek v pôde má nelen záporný vplyv na úrodu, ale konzumáciu otravuje naše organizmy. Opäť uvedieme príklad s dusíkom. Je-

ho nadmerné množstvo má vplyv na obsah dusičanu a dusitanu v potravínach. Na tomto poli najväčšiu vinu majú záhradníci, ale nielen oni. Otrava týmto zlučeninami môže byť vážna, škodlivá predovšetkým pre deti. V mnohých krajinách vylúčili napríklad špenát z diéty pre nemluvňatá a môže sa to týkať aj mrkví a inej zeleniny. To, že sa hovorí „jedz červivé jablká“, lebo tie krásne môžu byť otrávené a červ to predvída, je ilustráciou používania rôznych prostriedkov bez uvažovania o záporných následkoch ich pôsobenia. Prednedávnom sme písali o kladnej a zápornej úlohe pesticidov čiže prostriedkov na ochranu rastlín (Život č. 10/77). Dnes signálizujeme niektoré problémy spojené s hnojením. Lebo každý rolník by mal viedieť aké sú hranice tak výnosnosti, ako aj škodlivosti spojenej s hnojením a mal by pilne dávať pozor, vo vlastnom záujme a v záujme celku, aby tieto hranice neprekročil.

MB

MÁJ

Je to mesiac jarných prác na poliach, búrlivého rozkvetu púčikov a kvetov, ako aj spevu vtákov.

Svoj názov máj vyslovuje z jazyka starovekých Rimánov, ktorí ho nazývali Maius na počest svoje bohyne prírody a matky Zeme Maie. Jej sviatkom bol prvý deň mesiaca, v ktorom knázi skladali obete. Maia je v mytológii považovaná za dcéru Fauna, mytického kráľa Lacia, ktorý svojich poddaných naučil roľníctvu a bol uctievaný ako boh polí a lesov. Na jeho počest sa každého piateho decembra konali z Ríma pastierske sviatky spojené so skladaním obetí, hostinami a zábavami otrokov. Maiu uznávali tiež za manželku (ini za dcéru) mytologického boha ohňa Vulkána, ktorému knážky skladali obete z rýb 23. augusta. Totiž verilo sa, že práve ryby, ktoré nepodiehajú vplyvom Vulkána, sú najúčinnejšou obetou zabezpečujúcou ľudi pred ohňom.

V češtine sa tento mesiac nazýva květen, keďže vtedy je príroda v plnom rozkvete. Podobne ho nazývali Bieloruci — traveň a Slovinci — veľký traven.

V našich klimatických podmienkach máj patrí k priemerne teplým mesiacom, v ktorom sa teplé dni striedajú s chladnejším obdobím. Stále častejšie a dlhšie prúdi vzduch z juhu a z juhozápadu. Začiatkom mesiaca sa teplota pohybuje medzi 12 až 20°C, podľa oblasti krajiny. Najteplejšie býva na juhozápade. V druhej dekáde nastáva ochladenie a niekedy dokonca aj mráziky, o čom hovorí ľudová pranostika, že Pankrác, Servák, Bonifáč (12., 13. a 14. V.), sú na záhrady zli chlapci. V tretej dekáde teplota stúpa na + 25°C a vyššie.

Ako obvykle v máji prichádzajú teplé dažde a búrky spojené s lejákmami a niekedy aj s krupobitím. Stáva sa tiež, že v máji bývajú prudké vetry, ktoré niekedy majú charakter uragánu. Najčastejšie je to vtedy, keď nad teplú zem prúdi studený a vlhký vzduch znad severnej časti Atlantického oceánu. Samozrejme čím menej bude prudkých zmien počasia, tým lepšie sa budeme cítiť.

Májové búrky spojené s hojnými zrážkami majú obrovský význam pre polnohospodárstvo, keďže práve v tomto čase rozvoj a rast rastlín si vyžaduje veľké množstvo vlhka. Upozorňuje na to aj ľudová pranostika v takýchto prísloviach: — Májové blato je pre hospodárstvo zlatá; — Suchý marec, mokrý máj, bude žito

ako háj; — Májový dásd a májová láska dávajú najväčší úžitok. Aj iné príslavia hovoria, že časte zrážky v máji iba dobroru rokujú. Žiaľ, nie každý máj je vlhký, niekedy prevažujú dni bez zrážok.

Spojitosť medzi chladnejším počasím, zrážkami a úrodou zasa vystihujú pranostiky: Studený máj, v stodole ráj; — Studený máj, napĺňa stodoly; — Chladný máj bez mrazu gazdovi je milý, bude mnoho sena aj radosť v obili, alebo — Keď kukučka kuká v máji, očakávaj hojnlosť v poli. Z dátnej minulosťi pochádzajú aj tieto predpovede o počasi: — Jestli v máji neprší tehdys to červen pôvrší; — Pankrác, Servák a Bonifáč pália (mrázom) stromy a Žofia (15.V.) víno vypija; Žofia klásy rozvija; — Na Urbánu (25.V.) chvíle aké, vravia, že aj leto také; — Po Urbánovi svätom už nastane leto.

Medzi našimi čitateľmi mnohí určite sledujú počasie a z nadobudnutých, niekedy mnohoročných skúseností sa snažia predpovedať počasie aspoň na kratší čas a pre svoje nabližšie okolie. Príznakov, podľa ktorých sa dá predpovedať vývoj miestneho počasia, je veľa. K najdôležitejším patri pozorovanie slnka.

Keď skoro ráno slnko vychádza čisté, bez zvláštneho sfarbenia na východe, bude pekne. Aj lesknúci sa

strieborný pás (pri jasnej oblohe) bez obmedzenia po západe slnka, znamená trvalé počasie. Avšak keď sa pri východe slnka ukážu zore, niekedy to znamená skorý prechod frontu a teda dásdivé počasie. Aj zore pri západe slnka sú znakom veterného a nespojného počasia. Keď sa slnko schová za husté mraky, okolo ktorých sú dobre viditeľné jeho lúče (Ľudove sa vraví, že slnko „tahá vodu“), znamená to značnú vlhkosť a niekedy aj skorý dásd (prehánky).

Tak isto dôležité je pozorovanie vetera, ktorý prináša teplý a studený vzduch z jednej oblasti do druhej, čím sa mení aj počasie. Preto pri vetre si treba všimnať jeho smer, silu a tendenciu. Zmena vetra sa obyčajne prejaví najprv vo výške, čo sa dá dobre pozorovať podľa tahu oblačnosti. Ak sa napríklad po niekoľkodňovom peknom počasi s juhovýchodným vetrom začnú na oblohe vytvárať oblačné vlákna — riasy, tiahnuce sa od západu na východ, možno očakávať zmenu smeru vetra a tým aj počasia. V nasledujúcich dňoch sa počasie zhorší a ochladí. Aj prudké zosilňovanie vetra, spojené so zmenou jeho smeru, je znakom blížiacej sa zmeny počasia. Ďalšie najdôležitejšie príznaky pekného a zlého počasia uverejníme na tomto mieste v júnovom čísle.

(zozb. Mišo)

Z KALENDÁRA NA – JÚN-ČERVEN

V júni musíme venovať veľa pozornosti pestovaniu okopanín. Cukrovú repu pochádzajúcu zo semien s mnohými kličkami pretrhávame, potom posilňujeme repu dusíkatými hnojivami. Dusíkaté hnojivá používame tiež pod cukrovú repu pestovanú z jednoklíčkových semien. S burinou v okopaninách by sme mali bojovať pomocou chemických prostriedkov. Znižuje to množstvo mechanickej práce vykonávanej tradičným spôsobom, hlavne v pestovaní zemiakov. Týmto sa znižujú pracovné a výrobné náklady. Nadalej pomocou chemických prostriedkov bojujeme s pásavkou zemiakovou a začíname boj so zemiakovou názkazou.

Koncom mesiaca zbierame repu. Repku by sme mali kosiť vtedy, keď lodyhy dostávajú žltú farbu a semená v strúčikoch začínajú hnedenut a dostávajú tmavohnedé škvŕny. Oneskorenie tohto termínu zvyšuje straty počas zberu.

Klíčiaci kukuricu chránime pred vtákmi pomocou chemických prostriedkov alebo „strašiakov“ — kúkiel, vypchaných pilinami a poliatých prostriedkami vylúčujúcimi odstrašujúcu vôňu. Takýmto prostriedkom môže byť napr. roztok „bielika“ (prostriedok proti burine), petroleja a karbolu.

Tento mesiac kosíme na lúkach trávu a vikokveté rastliny pestované na poliach. Rastliny kosíme vtedy, keď začínajú kvitnúť. Oneskorovanie zberu

je veľkou chybou, lebo aj keď získame viac trávy je predsa len menej hodnotná, zbavená najdôležitejších krmovinových zložiek a horšie straviteľná pre zvieratá. Okrem toho oneskorovaním prvého kosenia strácame možnosť dosiahnuť v jednom roku troj- až štvornásobný zber sena. Počas sušenia sena tradičným spôsobom sa vyskytuju veľké straty. Straty zmenšuje silážovanie trávy, ktoré sa odporúča predovšetkým pre jesennú úrodu, ale v prípade nadmerných zrážok, a keď máme patričné podmienky, vyplatí sa silážovať aj v júni. Siláz podstatným spôsobom zlepšuje úroveň kŕmenia dobytka. Aby sa nám siláz vydarila, treba ju dobre udupať a zabezpečiť pred prístupom vzduchu.

Po kosení hnojíme lúky dusíkatými hnojivami. Za súčasného nedostatku umelých hnojív na trhu, musíme mimoriadne dbať o ich racionálne využívanie. Práve na lúkach a pastvinách možno najlepšie a najefektívnejšie využiť umelé hnojivá. Pritom však treba hnojiť predovšetkým tie lúky a pastviny, na ktorých možno dosiahnuť najvyššiu úrodu. Sú to predovšetkým tie lúky a pastviny, kde rastie veľa hodnotných tráv, ktoré silne reaguju na hnojenie. Sú to často lúky obhospodárené hned po meliorácii. Keď ich nebudem hnojiť, začnú na nich zanikať najhodnotnejšie rastliny a

lúky rýchlo zjalovery.

Zároveň sa na týchto lúkach začína obyčajne rozmnožovať burina. Nedostatok hnojív nútí nás tiež k ich rovnomenému vysievaniu. Nesmieme na niektoré polia vysievať príliš veľa hnojív a na iné príliš málo. Mali by sme viedieť, že k najlepším hnojivám na lúky a pastviny, ktoré obsahujú všetky potrebné živiny, patri maštalný hnoj, hnojovka a hnojovica (hnojovka miešaná s vodou); vysávame ich na polia v zime alebo na predjarí.

Musí sa kosiť burinu, ktorá rastie na medziach, v priekopach atď., aby nezakvitla. Treba tiež vyrábať bodliaky, aké ešte ostali na poli.

V júni sa už uvažuje o žatve. Musí sa zabezpečiť stroje z rolnického krúžku, buď pripraviť vlastné stroje. Najvhodnejšie obdobie na výplnenie polí je hned po žatve. Na vysievanie výplna je najvhodnejšie využiť služby družstva rolnických krúžkov. Vďaka dotáciám štátu pre služby tohto druhu, je to pre rolníka ovela lacnejší základ, ako výplnenie polí osve kúpeným výplnom a pomocou vlastného náradia.

Na poliach, z ktorých najskôr zberieme úrodu, musíme zasiať krmovinové rastliny, napr. strniskovú repu, ktorá je mimoriadne vhodná na kŕmenie oviec. Obsah síry v repe spôsobuje dobrý rast vlny.

S.D.

mladým mladším najmladším

Nech nám vždy svieti slnko...

Trikrát sláva

BOŽENA TRILECOVÁ

Trikrát sláva slávikovi!
Keď príde čas predmájový,
začne krásne spievať v kroví

Máj

DANIEL HÉVIER

Hop, cup, karabas,
máj nám chystá plno krás.

Púpava má nové perie,
do sveta sa kura berie,
muchá si už brúsi labky,
žaba hádže v rieke žabky,
slnko láka mloka z mláky,
sluka chystá vtákom sláky.
Jar otvorí bielu bránu —
májový dych majoránu.

Šup, dup, tidditok,
ostaň s' nami celý rok!

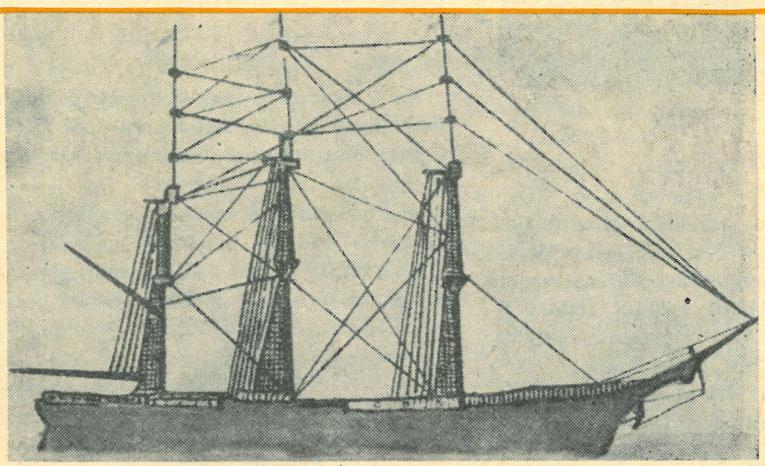
Máj v lese

ELENA ČEPČEKOVÁ

Sotva slnko z nočných driemot
prebral sa,
sotva kvetom na lupienkoch
uschla rosa,
už čuť v kričí, už čuť v tráve
hlasnú vravu,
už sa všetko chystá, zberá
na zábavu.

Líška chvostom pozmetala
horské stráne,
slnko lúče rozprestrela
na kamene,
pavúk natkal čipky záclon
na papradí,
vtáči zbor si flauty, husle
k nôtam ladí.

Zadupkala srnka v skoku,
prizvala si žajka k boku.
Jazvec v kole tapká,
v mláke skacká žabka.
Máj, máj, máj,
spieva hora, háj.

LODE MINULOSTI

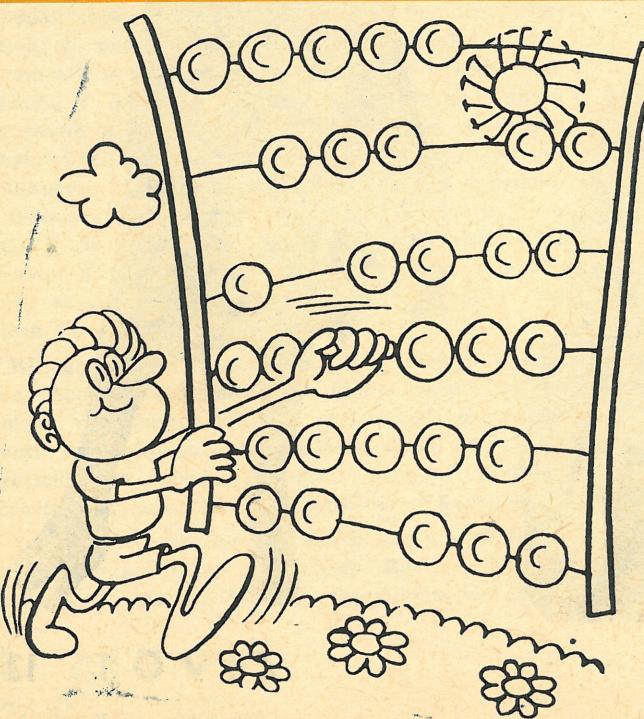
Klippre znamenali vrchol vo vývoji budovania stoziarových lodí, i keď sa dlho neudržali, lebo ich nemohli využiť vo vojnovom loďstve. Používali ich väčšinou na kratšie obchodné cesty. Po objavení parného stroja a najmä, keď ľudia vedeli stroje poháňať parou použiť i v lodnej doprave, nemohli lode, ktoré boli závislé na vrtochoch počasia, súperiť s novšími motorovými loďami. Možno ste mnohí videli farebný film Lietajúci klipper a tak si dokážete predstaviť, aká krásna a dobrodružná mohla byť kedysi plavba po mori pod bielymi plachtami nadúvanými vetrom.

Tetky v krojoch

Maľované tetky v krojoch
idú práve po ceste.
Dedina sa stáva krásnou,
podobá sa neveste.

A tetky sa podobajú
ako sestra sestre.
Čipky ani z pavučiny
a rukávce pestré

Počítadlo

Počítadlo veľké mám.
Unesiem ho celkom sám.
Guľku sem a guľku tam,
raz, dva si ich spočítam.

Jednosarebné obrázky vymalujte si pastelkami!

Odkial' máme veci známe

**Slnčnica ráno vstáva
do semienok olej dáva**

MARTA ŠURINOVÁ

Za troma nepriehladnými hmlovinami, na konci mliečnej dráhy, je krajina hviezdnych vín. Lešťia strieborný mesiac, dozerajú, aby hviezdam v lampáši svetlo nevyhaslo a tkajú nové hmluviny. Pravdaže aj tancujú, ako všetky výly, v strieborných topánčekach podla hviezdnej muziky. Ale iba v noci, lebo cez deň musia spať. Prikázala to kráľovná vín. Vraj zo strachu, aby im slnko nepočarovalo.

Ibaže nie všetky ju poslúchli. Sedem vín z Veľkého voza sa jedného dňa pozrelo na oblohu práve vo chvíli, keď vychádzalo slnko a nespustilo z neho oči, pokým nezapadlo.

Tak to šlo deň čo deň. Namiesto spánku hladeli výly na slnečnú oblohu a v noci vyzivovali do dlaní. O hviezdy sa nestarali, svetlá v lampášoch sotva slieplali a prachu bolo vo Veľkom voze na ukýchanie.

Cez deň bolo sedem vín samý smiech a jamka v líčku, ale v noci im strach vohnal bledosť do tváre a triasli sa ako vo vánku. Dušovali sa, že viac na slnko ani nežmurknú. Báli sa, aby ich tajomstvo neobjavila kráľovna vín a nezatvorila ich do súhvezdia Draka.

Ale daromné boli ich predsavzatia, nevedeli sa od slnka odpútať. Snívali, že odídu zo studenej hviezdnej krajiny a stanú sa výlami slnka.

Jedného dňa sa slnko dozvedelo o ich túžbe a poslalo za nimi svoj najdlhší lúč. Výly si naň posadali, pochytili sa okolo pása a prv, než by sa boli so spiacou krajinou rozlúčili, boli na Zemi. Len čo sa striebornými topánčekami dotkli trávy, premenili sa na slnečnice. Splnilo sa ich prianie, lebo slnečnice sú výlami slnka.

Slnečné výly rástli na Zemi od krásy. Cez deň besedovali so včielkami, dávali pozor, aby sa slnko nevychýlilo z dráhy, alebo aby, nebodaj, kdeši pod lesom nezaspal. Keď na oblohu vyšiel mesiac s kráľovnou vín, to už ukonané celodenným otácaním za slnkom, spali.

Slnečné výly nikdy nelutovali, že odišli z Veľkého voza. Iba raz si trochu posmútili, že si viac už nezatancujú. Ale ani za tancom dlho nebanovali, lebo ako slnečnice precestovali všetky kúty sveta a spoznali veci, o akých sa im v krajine hviezdnych vín ani nesnívalo. Pýtate sa, ako cestovali, keď nevedia chodiť? Pomocou svojich semienok. Keď dozrejú, vtáky ich v zobáčikoch roznesú po celej zemi. A z každého čierneho semienka vyrastie nová slnečnica, nová slnečná výla.

Slnčnica

je jednorodená rastlina s veľkým žltohnedým kvetom, ktorý pripomína slnko. Pochádza zo Severnej Ameriky a narastie až do výšky troch metrov. Sprvotí sa u nás pestovali slnečnice len na okraji. Až neskôr prišli ľudia na to, že ich čierne ploky — slnečnicové semená — majú vysoký obsah oleja. Preto ho zo semien vytláčajú a vyrábajú z neho slnečnicový olej. Okrem tohto sa slnečnica pestuje aj ako krmivo pre dobytok a na siláž.

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

Napływały listy od czytelników w sprawie emerytur i rent dla rolników. Odpowiadamy na nie na łamach „ŻIVOTA”, sądzimy bowiem, że mogą zainteresować również innych rolników.

WYSOKOŚĆ SWIADCZENIA EMERYTALNEGO. Wysokość ta uzależniona jest od wartości rocznej sprzedanych jednostkom gospodarki uspołecznionej produktów rolnych. Minimum stanowi wartość 15 tys. zł rocznie. Publikujemy tabelę w/g której możecie ustalić wysokość emerytury.

Srednia roczna grupa wartości sprzedanych	wysokość emerytury w zł. mies.	ponad	do	wysokość emerytury w zł. mies.
1 15 000	20 000	1 500	26	510 000
2 20 000	25 000	1 550	27	550 000
3 25 000	30 000	1 600	28	600 000
4 30 000	35 000	1 650	29	650 000
5 35 000	40 000	1 700	30	700 000
6 40 000	50 000	1 750	31	750 000
7 50 000	60 000	1 800	32	800 000
8 60 000	70 000	1 850	33	860 000
9 70 000	80 000	1 900	34	930 000
10 80 000	90 000	1 950	35	1 000 000
11 90 000	100 000	2 000		6 500
12 100 000	120 000	2 100		
13 120 000	140 000	2 200		
14 140 000	160 000	2 300		
15 160 000	180 000	2 400		
16 180 000	200 000	2 500		
17 200 000	230 000	2 650		
18 230 000	260 000	2 800		
19 260 000	290 000	2 950		
20 290 000	320 000	3 100		
21 320 000	350 000	3 250		
22 350 000	390 000	3 450		
23 390 000	430 000	3 650		
24 430 000	470 000	3 850		
25 470 000	510 000	4 050		

**DODATKI DO EME-
RYTUR I RENT ROLNI-
CZYCH.** Dodatki przysługują dla dzieci, wnuków i rodzeństwa (przysługuje równieź dodatek na dziecko wymagające stałej opieki). Obejmują one też osoby pozostające na wyłącznym utrzymaniu osoby pobierającej emeryturę lub rentę. Poza tym dodatki przysługują z tytułu odnaczeń państwowych, z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów lub osiągnięcia 80 lat życia.

**POTRĄCENIA Z EME-
RYTUR I RENT.** Z emerytur i rent mogą być potrącane:

a) zalegle składki na Fundusz Emerytalny Rolników oraz zalegle podatki i opłaty.

b) inne należności zgodnie z przepisami o poważnym zaopatrzeniu emerytalnym a mianowicie: zaliczki wypłacone w poczet świadczeń, nieprawnie pobrane świadczenia oraz zasłki z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, macierzyństwa lub ubezpieczenia rodzinnego, zapomogi wypłacone z tytułu pomocy społecznej, jeżeli przy wypłacie zastrzeżono ich potrącania a także kwoty na zaspokojenie roszczeń alimentacyjnych w wysokości i na zasadach określonych prawem.

Szczegółowe odpowiedzi w konkretnych sprawach przekażemy zainteresowanym czytelnikom listownie. Czekamy na dalsze pytania.

WĘTERYNARZ

CZERNIAWKA SPADZIOWA Ú PSZCZOŁ

Choroba ta występuje zwykle w końcu maja, czerwcu lub w początku lipca. Pora pojawiienia się jej w pasieku zależy od okresu obfitego spadzowania drzew takich jak świerk i jodła. Czerniawka spadziowa najczęściej występuje w rodzinach, które mają dużo pszczół lotnych i czerwi, i w takiach rodzinach przebieg jej jest najczęstszy. Najczęściej występuje w pasiekach znajdujących się z dala od lasu lub drzew spadzujących. Większa śmiertelność stwierdzono u pszczół w ulach ustawionych w pełnym słońcu, mniejszą zaś w ulach ustawionych w miejscach zacienionych lecz suchych.

Większość specjalistów sądzi, że choroba ta jest spowodowana zatruciem spadzią, inni za przyczynę choroby uważały zbyt jednostronne pożywienie, gdyż w tym okresie pszczoly mają mniejsze możliwości zaopatrystwania się w pyłek. Przypuszczenie to potwierdza fakt, że choroba zwykłe ma bez śladu po przejściu okresu spadzowania, po przeniesieniu pszczół do innej okolicy lub wreszcie po podkarmieniu syropem z cukru czy też, jak bywa zalecane, po podaniu w syropie bardzo małych ilości soli kuchennej. Za niedoborem białka — jako przyczyną choroby — przemawia wiele jej nasiennie w rodzinach silnych, w których przy większej ilości czerwi jest większe zapotrzebowanie i spożycie pyłku. Natomiast częstszy przebieg choroby u rodzin w ulach przegrzanych i w pasiekach

bardziej oddalonych od źródła spadzi wskazuje, że osłabienie owadów z powodu przemęczenia dłuższymi lotami usposabia do wystąpienia choroby. Choroba przebiega przeważnie gwałtownie, tak że w ciągu kilku dni występuje znaczne wyniszczenie poszczególnych rodzin, podczas gdy sąsiednie rodziny niekiedy w ogóle nie chorują. Choroba mija nagle, najczęściej zbiega się z zakończeniem okresu spadzowania. Chorobe pszczoly tracą owłosienie, wskutek czego stają się poluszkując czarne. Brak włosów pokrywających ciało sprawia, że pszczoly takie wydają się mniejsze od swych towarzyszek. Tracą one wkrótce zdolności lotne. Chorobe owady w czasie wchodzenia do ula obwąchiwane są przez strażniczki, które najczęściej nie wpuszczają ich do wnętrza, lecz wyrzucają na ziemię, gdzie wkrótce

giną. Przy lekkich lub początkowych stanach choroby — pszczoly chore nie różnią się wyglądem zewnętrznym, prócz niezdolności do lotu występuje tylko lekkie drżenie skrzydełek, podobnie jak przy chorobie roztozowej lub majowej. Chorobe pszczoly charakteryzuje swoisty niemilny zapach i rozdęcie odwłoka, a niekiedy są one zanieczyszczone białym kałem. Wśród pełzających przed ulem porażonych pszczół zauważać można osobniki z powykręcany skrzydełkami lub porażoną trzecią parą nog. Chorobie zapobiega się przez wywiezienie pasieki na czas spadzowania pobliskich lasów. Leczenie polega na zwęzieniu gniazda i obfitym podkarmaniu rzadkim syropem z cukru. Wywiezienie pasieki poza zasięg spadzujących drzew radykalnie przerywa chorobę.

H. MĄCZKA

ZUZKA

RYCHLÉ POLÉVKY
Cibulová: na osobu 1 větší cibuli nakrájíme na plátky, osmažíme na tuku, zalijeme vodou, osolíme a uvaříme. Krajíček housky po obou stranách na páni opečeme, položíme na talíř předáme na polévkou nebo zeleninovou příasadou do polévek.

Zdrozdi: asi 20 dkg drozdi (na 4 osoby) usmažíme na tuku. Drozdi nejdříve zříďme a pak se udělají hrudky. Až se do červena osmaží, zalijeme je vodou nebo zbylým vývarem z masa a zeleniny. Povaříme, podle chuti osolíme, opečíme a podáváme s houskou nebo chlebem nakrájeným na kô

stičky a osmaženým na tuku. Přidáme zelenou petrželku. Chlebová nebo žemlová: starší chléb nebo žemlę nakrájíme na větší kostky a usmažíme na tuku s 1 cibulí, zalijeme vodou, přidáme lžičku zeleninové přísadky do polévek a rozvaříme. Mužeme před podáním prolisovat, zahustit strouhaným sýrem a ochutnit posekanou petrželkou nebo koprem. Podle chuti osolíme a opečíme. Bryndzová: do polévkové misy nadrobíme plnotučnou bryndzu (asi 5 dkg na osobu), přidáme nakrájený žitný chléb, drobně nakrájenou cibuli, tloučený kmín a papriku. Zalejeme vaření osolenou vodou nebo hovězí polévkou.

Nepravá gulášová: na tuku zapěníme eibulku, přidáme na kostičky nakrájené brambory, salám nebo uzené maso, papriku, kmín, sůl, trochu osmažíme, zalijeme vodou a vaříme až jsou měkké brambory. Zahustíme růžovou jiškou, povaříme a ochutnime rozetřený česnekem a majoránkem. Polévka z jarních bylinek: hrst mladých lístků chudobky, zebříčku, petrželky, jahody, opence opereme, rozkrájíme a na kousku másla udusíme, zalijeme slanou vodou a pováříme, zahustíme žlutou jiškou, ještě povaříme a na konec přidáme žloutek rozkverlaný ve smetaně. Podáváme s houskou nakrájenou na kostičky a osmaženou na másle.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI TAŽKOSŤAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČUEUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczny kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luściński (Zelów), Lídya Mšálková (Zubrzyca Góra), Lídye Mundillova (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbáňová (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanský (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Jan Sajkowski.

Nadesłanych rekopiów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa-Książka-Ruch”. 00-490 Warszawa, ul. Wielka 12, tel. 28-24-11.

PSYCHO- ZÁBAVA

JMÉNO VĚSTÍ

EMÍLIE. Brunetka s černýma očima, ku- latým obličejem, snědou pleťí, středně vysoká, štíhlá, svěžná a zteplá. V dětství velmi živá, rázná a výřečná. Mívá několik sourozenců a jako nejmladší je malinčiný mazlíček a v rodině má poslední slovo. Je bystrá, nadaná, má vynikající paměť, učí se však průměrně i když touží po studiích na vysoké škole. Má nadání pro přírodní vědy, obvykle je učitelkou matematiky; těší se úctě kolegů i představených. Ví dobře, co chce a vytčeného cíle většinou dosáhne. Je pravdomluvná, dodržuje vždy dané slovo, uznává konkrétní činy, planě řečení nesnáší. Je plná životní energie a elánu a to ji nutká ke společenské činnosti, v níž dosahuje značných úspěchů. Lidé ji mají rádi, podrobuje se jí, ačkoliv ne vždy dovedou ocenit její nezřítnou povahu. Ačkoli osud není k ní právě nejasný, doveď si poradit a vždy na lezne východisko. Žije intenzivně, v neustálém pospěchu. Brzy se stane samostatnou. Provádí se většinou za příbuzného nebo příteli manžela své starší sestry. I když manželství je celkem dobré a klidné, chybí jí hluboký citový vztah; lásku vlastně nepozná. Brzy má děti, jimž je dobrou, citlivou, pečlivou a obětavou matkou. Nejšťastnější období jejího života je mezi 25 a 35 lety. Protože má dobrou a citlivou povahu, dojímá ji každá lidská křivda. Je tedy věčně zaneprázdněna pomáháním bližním a jejich problémy. Uznání a slov poděkování se však nikdy nedočká. Žije dlouho a až do konce svých dnů je aktivní a energická.

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY PORIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADÁ ZA PRESDUDOK NAŠICH BABÍČIEK. OSTATNÉ, VED JE TO IBA ZABAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVA:

List, vidieť ho — výhra pred tebou — niesť vidieť — dozvieš sa novinku — čítať — si zvedavý Listonoš — splnenie tajných priani Lodenica — smelé plány ti niekto zahati Lodivod — očakávaj prijemný obrat osudu Lokomotiva — šťastie musí hľadať Lúpič, byť ním — prideš do rozporu s predstaveným — vidieť ho — podvedú fa Makaron jest — hojnosc v dome Nahý byť — chudoba — iných vidieť — bezstarostné pomery — behat — mäs úsločných prieťelov Odvážny čin podniknut — priliš sa spolieha na šťastie Odísť z domu — okradnúť ta Okužliť niekoho — si veľmi drží Okužlený byť — strata majetku Pletenie — vytrvalosť dojdeš k cielu Plešina — vystrihaj sa bujného života Pľuvať — dostaneš dobrú správu Potopit sa — si vrtkavý Pôrodňa asistentka — skorá svadba Reumatizmus — mäs neprijemných príbuzných

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: 12 zł; półrocznicie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedszającym okresem prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz Listonosze. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolektoru Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.

Oddano do skladu 3.IV.1978. Numer podpisano do druku 4.V.1978 r. RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 499. Nr indeksu 38501. S-26.

HRADNÁ PANNA

SKLAMANÁ LÁSKA

Hradná panna ani nespozorovala, ako sa dvere jej izby otvorili a dnu vstúpil jej otec — hrdý pán Bratislavského hradu.

— Tak čo, rozmyslela si si to už? — spýtal ha prísnym hlasom. Deéra záporne kyvla hlavou a v otcových očiach sa ziaivil hnev.

— Ved' ja tvoju tvrdohlavosť potlačím. Povedal som ti, že sa vydas za toho, ktorého som ti určil — zahrmel zlovestne otec a ani nepozrie na pláču devu pobral sa von.

— Nešťastné dievča ostalo samo so svojim smútkom, len v mysli sa mu javil obraz milovaného. Neskôr to otcom vyvolený pán nedalekého hradu, ani iný velmož. Jej srdce patrilo Nakicovi Husejnovi — velitelia nepríteľských tureckých vojsk, ktorých tábor stál pod hradom. Videla ho len raz a predsa zahorela k nemu neprežitelnou láskou.

Coskoro hrad zakypel rušným životom. Jeho komnaty vitali ženicha a ostatných hosov, ktorých otec pozval na slávnosť zasnúbenia. Čakali len na

ponorená do neutešených myšlienok všimla si raz, že jeden zo strážcov ju sleduje s akýmsi zvláštnym záujmom. Nenadarmo bola ženou, hned vycínila, že ju skrytie miluje. Vedela to využiť a dohovorila sa s ním, že ju uvolní.

Na slobodu sa dostala jednej tma vej noči, ale cesta za Nakicom ešte stále sa jej videla ukrutne dlha. Ked sa bočnou bránou dostala za hradné mury, narazila na uhorského vojaka. Bol ním uhorský zvezd Vid Zieravík, ktorý sa práve vrácal z výpravy do tureckého tábora. Ked zbadal devu učupenú pri muroch postavil sa jej do cesty a udelený spoznal v nej hradnú pannu. Checela, aby ju zaviedol k Nakicovi. Vojak odmietol a dlho sa

vyslovával. No napokon, uprosený súhlasil, že sa vráti do tureckého tabo-
ra a zanešie Nakicovi list zamilovanej panny.

Nakicá našiel v zapadlej krémne v spoločnosti niekoľkých opitých voja-
kov. List mi odovzdal a čakal na od-
poved'. Nakicé so záujmom prevaž-
list, ale čím dlhšie ho čítał, na jeho

tvári sa javil posmešný výraz. Keď dočítal, odpomie sa zasmial a vykrikol:

„... to kresfanské štiera mi vyznáva hnevany otec poslal za ľhou sluňu, ktorý sa o chvíľu vrátil sám, dievča nikde nenašiel. Nenašiel ho ani otec, ktorý zúrivo prehľadal všetky hrad-
né komnaty.

Po daromnom očakávaní sa hradný pán obrátil na zosmesneného žencha: „Nehnevaj sa, nájdem ju a moja pomsta ju nemini. — Mne už daj pokoj. — odpovedal zachmuréný že-
nich. — A vyprosim si, aby ma nie-
kto bral za blazna, — zlostne vykrikol a namrzený pobral sa preč; navždy sa vzdal krásnej panny.

Srdce pána Bratislavského hradu po tomto nezdare ešte viac stvrdlo. Vy-
dal rozkaz, aby devu znova hľadali po celom hradu. Asi neušla — naše-
kávali mu nespokojné myšlenky... Konečne ju našli, uzmení a hladinu v timavej pivniči. Priviedli ju pred otcu.

Hľadel na ňu dlho a zúrivo, nako-
niec skrikol: — Prečo mi robis takú hanbu, ja ta skrotim... — Lebo milujem iného a nemáte takú moc, aby sťe ma prinutili... — odvetila. — Azda len nie toho pohar-
ského psa, ako sa to širi medzi slu-
žobníckom? — Áno, milujem Nakicę Husejma, — priznala sa panna.

Rozčilený otec ju odovdadal väze-
skej stráži. Ale ani to nezmienilo je-
ho dcérku, ktorá trvala na svojom. Av-
šak ako dni ubiehal, strácala nádej na otcovu milosť a osloboodenie.

Ponorená do neutešených myšlienok všimla si raz, že jeden zo strážcov ju sleduje s akýmsi zvláštnym záujmom. Nenadarmo bola ženou, hned vycínila, že ju skrytie miluje. Vedela to využiť a dohovorila sa s ním, že ju uvolní.

Turecké vojsko, ilustrácia z konca 15 sto-

Z ASTROLÓGOVEJ

BLÍŽENCI

Pre lidi narodených v znamení Blížencov, teda od 21. mája do 21. júna, bude rok 1978 všeobecne do-
brý.

Prvý polrok by mal Blížencom priniesť úspešnú činnosť, zlepšenie zdravia, ako aj finančný uspech. Niektorí zmenia zamestnanie. Us-
pech v rodinných záležitostach, v priateľstve a v láске prispeje ešte všeobecnému zdaru.

Druhý polrok sa začne menšou krízou. Blíženci môžu v tom čase

zabil svojho nepriatelia. Potom mu

stal hľavu, nabodal na meč a pobral

sa preč z tureckého tábora. Na jeho

okraji netrpelivo čakalo dievča.

— Čo ste urobili? Ved' je to Nakic?

— skrikla, keď uvidela hľavu a padla do bezvedomia. — Nic iné si nezaslužil, — odpovedal Vid, keď sa prebra-
la a všetko porozprával. Pozorne po-

čúvala obrancu svojej dievčenskej cti a v duši jej namiesto lásky vznikal

odpor k Nakicovi...

Potom sa spoločne pobrali za hrad-

ným pánom. Ten zúrivo vyskočil pro-

ti dcére, ale keď sa jeho zrak zasta-
vil na zakrvavenej hľave vykrikol

skoro bez seba: — Ved' je to Nakic

Husejim. Tieto slova opakoval niekol-
kokrát a všetko dcére odplustil. Po-

rozuňel aj novej náklonnosti, ktorá

vznikla medzi jeho dcérou a obran-

com jej cti...

Na druhý deň celému hradu ozna-

mil dve radostné noviny: O smrti svoj-
ho najväčšeho nepriatelia a druhu...

kto hovorila o zasnúbení hradnej

radosť. Konflikty v ľubostných a priateľských vzťahoch, ktoré Blíženci zaznamenajú v predošom období, zmiznú a tieto vzťahy budú môžno považovať za skoro dokonačné.

Koncom roka Blíženci si musia dať veľký pozor na zdravie, najmä choroby z prechladnutia môžu mať väčné následky. Mladých očakávaní nové známosti, a staršie osamotené osoby budú mať priležitosť nájsť si životného partnera.

Host chváli dieľa:

— To je neuvieriteľné, ako veľmi sa podobá to dieľa na svojho otcu!

— Ach, to iste robi to svello — vysvetluje matka. — Inak to dieľa je pekne a vyzerá veľmi inteligentne (Roháč).

— Podme, chlapci, podme zbijat...

HUMOR

